

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

***Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ ΤΗΡΩΝΟΣ ΚΑΙ
ΣΤΡΑΤΗΛΑΤΗ. ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ.***

ΤΟΜΟΣ Α΄

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΘΝΟΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΑ / ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

του φοιτητή

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΗ

ΑΕΜ: 1784

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ: Μαρία Αλεξάνδρου, καθηγήτρια/πρόεδρος τμήματος

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2024

Στην μητέρα μου, Παγώνα.

Πρόλογος

Από μικρή ηλικία, η μουσική υπήρξε αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μου. Ξεκίνησα τις σπουδές μου στην κιθάρα, ακολουθώντας την έμφυτη κλίση μου προς τη μουσική, ενώ στη συνέχεια ασχολήθηκα και με το βιολί, προσθέτοντας μια νέα διάσταση στις μουσικές μου γνώσεις και δεξιότητες. Παράλληλα, η ενασχόλησή μου με τη θεωρία της μουσικής από τα πρώτα κιόλας χρόνια της εκπαίδευσής μου, μου προσέφερε τη δυνατότητα να αποκτήσω μια πιο συστηματική κατανόηση των θεμελιωδών αρχών που διέπουν τη μουσική.

Σταδιακά, διεύρυνα τις γνώσεις μου στα ανώτερα θεωρητικά της μουσικής, γεγονός που συνέβαλε σημαντικά στην εξέλιξη της καλλιτεχνικής μου σκέψης και με οδήγησε σε μια βαθύτερη ενασχόληση με την ουσία της μουσικής. Οι σπουδές μου δεν περιορίστηκαν μόνο στη θεωρητική προσέγγιση, καθώς είχα την ευκαιρία να συμμετάσχω σε διάφορες χορωδίες και ορχήστρες. Μέσα από αυτές τις συλλογικές εμπειρίες, καλλιέργησα δεξιότητες ομαδικότητας και συνεργασίας, που είναι ζωτικής σημασίας για την πρακτική της μουσικής.

Η εισαγωγή μου στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης αποτέλεσε ένα καθοριστικό σημείο στην εκπαιδευτική μου πορεία. Το πρόγραμμα σπουδών του τμήματος αυτού μου επέτρεψε να εξερευνήσω πολλούς κλάδους της μουσικής επιστήμης, όπως την βυζαντινή μουσική, την εθνομουσικολογία, την νεοελληνική μουσική, την ιστορία της μουσικής, την μουσικοπαιδαγωγική, την μουσική τεχνολογία, την πειραματική μουσική κ.ά. Η διεπιστημονική προσέγγιση του τμήματος συνέβαλε στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη της

μουσικής μου σκέψης και με εφοδίασε με τα απαραίτητα εργαλεία για την περαιτέρω ενασχόλησή μου με τη μουσική σε ένα ακαδημαϊκό πλαίσιο.

Η πρώτη μου επαφή με τη βυζαντινή μουσική έγινε κατά τη φοίτησή μου στο Μουσικό Σχολείο Τρικάλων, όπου διδάχθηκα τις βασικές αρχές και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτής της παραδοσιακής μορφής μουσικής. Μετέπειτα, ως φοιτητής, παρακολουθώντας τα μαθήματα Εισαγωγή στη Βυζαντινή Μουσική, Βυζαντινή μουσική I και II και Ιστορία και Μορφολογία Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής μουσικής, απέκτησα τις απαραίτητες γνώσεις και εργαλεία για να ξεκινήσω την διπλωματική έρευνά μου στον συγκεκριμένο τομέα.

Η επιλογή του θέματος της διπλωματικής μου εργασίας προέκυψε ύστερα από συζητήσεις με την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κυρία Μαρία Αλεξάνδρου. Αναζητώντας ένα θέμα που θα συνδύαζε την ιστορική και θρησκευτική σημασία με την πρωτοτυπία, κατέληξα στους Αγίους Θεοδώρους, ένα θέμα το οποίο μέχρι τώρα δεν είχε απασχολήσει κανέναν φοιτητή του τμήματός μου σε διπλωματική εργασία. Επιπλέον, η επιλογή αυτή συνδέεται και με το προσωπικό μου όνομα, Θεόδωρος, καθώς η ονομαστική μου εορτή είναι την ημέρα τιμής του Αγίου Θεοδώρου Τήρωνα. Η μελέτη του μαρτυρικού βίου αυτών των δύο στρατιωτών αγίων παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς προσφέρει την ευκαιρία να εξετάσω πτυχές της βυζαντινής θρησκευτικής παράδοσης που έχουν παραμείνει αχαρτογράφητες στο πλαίσιο των ακαδημαϊκών ερευνών του τμήματός μας.

Θα ήθελα να εκφράσω τις πιο θερμές και ειλικρινείς ευχαριστίες μου προς την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κα Μ. Αλεξάνδρου, της οποίας η αμέριστη, ουσιαστική και πολύτιμη βοήθεια υπήρξε καθοριστική για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας. Η καθοδήγησή της, η υπομονή της και η βαθιά της γνώση με στήριξαν σε κάθε βήμα αυτής της απαιτητικής διαδικασίας. Η εμπιστοσύνη και η υποστήριξή της όχι μόνο ενίσχυσαν την αυτοπεποίθησή μου, αλλά μου έδωσαν επίσης τη δύναμη και την έμπνευση να εξερευνήσω νέες πτυχές της μουσικής επιστήμης. Η συμβολή της σε αυτήν την εργασία είναι ανεκτίμητη, και η εκτίμηση και η ευγνωμοσύνη μου προς το πρόσωπό της είναι βαθιά και ειλικρινής.

Βραχυγραφίες

Ελληνικά

A

- **Άγ.:** Άγιος
- **ανατ.:** ανατύπωση έκδοσης
- **αρ.συλλ.:** αριθμός συλλαβών
- **ατ.:** ατελής κατάληξη

B

- **βλ.:** βλέπε

Γ

- **γεν.:** γενική

E

- **έκδ.:** έκδοση
- **εν.:** εντελής κατάληξη

K

- **κ.:** κώλον
- **κα.:** κυρία
- **κ.ά.:** και άλλα
- **κεφ.:** κεφάλαιο

Λ

- **Λουκ.:** Ευαγγέλιο κατά Λουκά

Ο

- **ό.π.:** όπως προαναφέρθηκε
- **ορ.:** οριστική

Π

- **πλ.:** πλάγιος

Σ

- **σ.:** σελίδα/-ες
- **στίχ.:** στίχος/-οι

Τ

- **τ.:** τόμος
- **τελ.:** τελική

Χ

- **χρ.πρ.:** χρόνοι πρώτοι
- **χ.χ.:** χωρίς χρονολογία

Λατινικά

E

- **ed.:** edited by

M

- **MD.:** Maryland

P

- **P.G.:** Patrologia Graeca

V

- **vol.:** volume

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....	2
Βραχυγραφίες.....	5

Μέρος Α΄

1. Εισαγωγή.....	11
2. Ο Άγιος Θεόδωρος Στρατηλάτης.....	14
2.1. Βιογραφία και Προέλευση.....	14
2.2. Στρατιωτική Σταδιοδρομία και Αρετές.....	16
2.3. Μαρτύριο και Αγιοκατάταξη.....	21
2.4. Θαύματα και Λατρεία του Αγίου.....	25
3. Ο Άγιος Θεόδωρος Τήρων.....	27
3.1. Βιογραφία και Προέλευση.....	27
3.2. Στρατιωτική Σταδιοδρομία και Αρετές.....	30
3.3. Μαρτύριο και Αγιοκατάταξη.....	36
3.4. Θαύματα και Λατρεία του Αγίου.....	39
4. Η δομή των ακολουθιών για τον εορτασμό του Αγίου Θεοδώρου Τήρωνος (διά των κολλύβων θαύμα).....	43
4.1. Εσπερινός.....	43
4.2. Θεία Λειτουργία των Προηγιασμένων Δώρων.....	45
4.3. Όρθρος.....	46

Μέρος Β΄

Τα υποκεφάλαια που είναι σημειωμένα με μπορντώ γράμματα περιλαμβάνονται στον Β΄ Τόμο της εργασίας και είναι με μπορντώ ώστε να διευκολύνουν τη συγκριτική μελέτη.

5. Μεταγραφές και μουσικολογικές αναλύσεις επιλεγμένων έργων.....	61
5.1. Προλεγόμενα.....	61
5.2. Μουσικολογική ανάλυση τροπαρίων εις τον Εσπερινό και τον Όρθρο.....	64
5.2.1. Στιχηρό ιδιόμελο σε Ήχο πλ. α΄: «Δεῦτε πιστοὶ ἐπεργασώμεθα».....	64
5.2.1.1. Μεταγραφή τροπαρίου στο πεντάγραμμο.....	2
5.2.1.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης.....	66
5.2.2. Στιχηρό ιδιόμελο σε Ήχο β΄: «Δεῦτε φιλομάρτυρες πάντες»....	68
5.2.2.1. Μεταγραφή τροπαρίου στο πεντάγραμμο.....	7
5.2.2.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης.....	73
5.2.3. Στιχηρό ιδιόμελο σε Ήχο β΄: «Τὴν Θεοδώρητον χάριν».....	77
5.2.3.1. Μεταγραφή τροπαρίου στο πεντάγραμμο.....	14
5.2.3.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης.....	80
5.2.4. Στιχηρό ιδιόμελο σε Ήχο β΄: «Δῶρον Θεοῦ ὑπέρτατον».....	83
5.2.4.1. Μεταγραφή τροπαρίου στο πεντάγραμμο.....	22
5.2.4.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης.....	86
5.2.5. Στιχηρό ιδιόμελο σε Ήχο β΄: «Θείων δωρεῶν».....	88
5.2.5.1. Μεταγραφή τροπαρίου στο πεντάγραμμο.....	28

5.2.5.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης.....	91
5.2.6. Δοξαστικὸν σε Ἦχο πλ. β': «Ὁργάνῳ χρησάμενος ὁ δυσμενής».....	95
5.2.6.1. Μεταγραφή τροπαρίου στο πεντάγραμμο.....	35
5.2.6.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης.....	98
5.2.7. Δοξαστικὸν σε Ἦχο πλ. β': «Ἀγιωσύνης δωρεά».....	100
5.2.7.1. Μεταγραφή τροπαρίου στο πεντάγραμμο.....	44
5.2.7.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης.....	102

Μέρος Γ΄

6. Γενικά συμπεράσματα.....	104
7. Παράρτημα.....	107
8. Βιβλιογραφία.....	117

Μέρος Α΄

1. Εισαγωγή

Στην παρούσα διπλωματική εργασία μελετάται ο εορτασμός των Αγίων Θεοδώρων Τήρωνος και Στρατηλάτη. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η μελέτη της μουσικής παράδοσης που σχετίζεται με τον Άγιο Θεόδωρο Τήρωνα, μιας και σε αυτή εστιάζει η εργασία στο μουσικό της μέρος. Μέσα από αυτήν μπορούμε να αντλήσουμε πληροφορίες για τη ζωή και το έργο του, καθώς και να εκτιμήσουμε την ομορφιά της βυζαντινής μουσικής και της ψαλτικής τέχνης.

Στο Α΄ μέρος της εργασίας, γίνεται αναφορά στους βίους των Αγίων Θεοδώρων Στρατηλάτη και Τήρωνος, από τη νεανική τους ηλικία, τους άθλους τους, την ομολογία πίστεώς τους, έως τον μαρτυρικό τους θάνατο και τα θαύματά τους, πάντα σύμφωνα με τα στοιχεία που μας επιτρέπουν οι διαθέσιμες πηγές.

Στο Β΄ μέρος της εργασίας, επιχειρείται η μεταγραφή σε πεντάγραμμο και η ανάλυση επιλεγμένων δοξαστικών και στιχηρών ιδιόμελων από τις ακολουθίες του Εσπερινού και του Όρθρου του εορτασμού του Αγίου Θεοδώρου Τήρωνος. Στα τροπάρια αυτά πραγματοποιείται δομική, μετρική, τροπική και συντακτική ανάλυση, με τα συμπεράσματα να καταγράφονται σε πίνακες. Τα κομμάτια που αναλύονται προέρχονται από το «Δοξαστάριον» του Πέτρου Πελοποννήσιου.

Στο Γ΄ μέρος της εργασίας, βρίσκονται τα γενικά συμπεράσματα της παρούσας εργασίας, το παράρτημα και η βιβλιογραφία που έχει χρησιμοποιηθεί ώστε να γίνει η εκπόνηση αυτής της εργασίας.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το υλικό των τροπαρίων που χρησιμοποιήθηκε για μεταγραφή στο πεντάγραμμο και ανάλυση, βασίζεται στο «Δοξαστάριον» του Πέτρου Πελοποννήσιου. Βασικά βιβλία για την εκτέλεση του Α΄ μέρους της εργασίας, ήταν του Ε. Λέκκου «Άγιοι Θεόδωροι ο Στρατηλάτης και ο Τήρων: Βίος και Παρακλητικός Κανών», του Μ. Σιμωνοπετρίτη «Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας: Τόμος Έκτος», του Μ. Λάγγη «Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας: Τόμος Β΄», του Α. Butler «Butler's Lives of the Saints» και του C. Walter «The Warrior Saints In Byzantine Art And Tradition».

Τα ερωτήματα που αναδείχθηκαν κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας περιλαμβάνουν: πώς μπορεί να αποδοθεί η πολυπλοκότητα της βυζαντινής σημειογραφίας στο πεντάγραμμο, τι είδους μεταβολές συμβαίνουν στα τροπάρια ανάλογα με τους ήχους, και ποια είναι η διαδικασία αναζήτησης του οπλισμού στις περιπτώσεις μεταφορών ή παραχορδών. Επιπλέον, διερευνήθηκε σε ποιους φθόγγους καταλήγουν οι μελωδίες και ποιο είναι το είδος αυτών των καταλήξεων. Τέλος, μελετήθηκε σε ποια σημεία το νόημα του κειμένου αποτυπώνεται στη μελωδική γραμμή (μίμηση προς τα νοούμενα) και σε ποια σημεία εντοπίζονται οι κορυφώσεις κάθε τροπαρίου.

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να παρουσιαστεί αναλυτικά η ζωή των Αγίων στρατιωτών Θεοδώρων Στρατηλάτη και Τήρωνος και να μελετηθούν κάποια από τα τροπάρια που έχουν γραφτεί προς τιμήν του Αγίου Θεοδώρου Τήρωνος. Τελικός στόχος ήταν η επίλυση όλων των

ζητημάτων που αναδείχθηκαν κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας.

2. Ο Άγιος Θεόδωρος Στρατηλάτης¹

2.1. Βιογραφία και Προέλευση

Ο Άγιος Θεόδωρος ο Στρατηλάτης πρόκειται για έναν από τους πλέον αγαπημένους και σεβαστούς Αγίους της χριστιανικής παράδοσης, ο οποίος δίκαια χαρακτηρίζεται ως "δώρο του Θεού", όπως αποκαλύπτει και το όνομά του. Η ηρωική και ευσεβής ζωή του, σε συνδυασμό με τον μαρτυρικό και βασανιστικό του θάνατο, τον κατέστησαν ένα άξιο πρότυπο για μίμηση από τους πιστούς. Καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, επέδειξε απaráμιλλη πίστη και αφοσίωση στις χριστιανικές αρχές, ζώντας με θάρρος και αυταπάρνηση.

Εικόνα 1. Ο Άγιος Θεόδωρος ο Στρατηλάτης.²

¹ Για την αμφισβήτηση της ιστορικότητας του Αγίου Θεοδώρου Στρατηλάτη από την Εκκλησία της Δύσης βλ. έργα του Hippolyte Delehaye όπως το *Les Legendes Grecques Des Saints Militaires*, (Paris: A Picard, 1909).

² Πηγή: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Teodor_Stratilat.jpg (30/06/2024).

Ο βίος του, πλούσιος σε ηρωικές πράξεις και γεμάτος ανιδιοτέλεια, αποτελεί πηγή έμπνευσης για όλους όσους επιθυμούν να ακολουθήσουν τον δρόμο της πίστης και της αγιότητας. Η αντοχή και το σθένος που επέδειξε κατά τη διάρκεια των δοκιμασιών και των βασανιστηρίων που υπέστη, μαρτυρούν την απόλυτη αφοσίωσή του στον Θεό και την ακλόνητη πίστη του. Το παράδειγμά του, τόσο κατά την εν ζωή πορεία του όσο και κατά τον μαρτυρικό θάνατό του, συνεχίζει να φωτίζει και να καθοδηγεί τους πιστούς, διδάσκοντάς τους τις αξίες της χριστιανικής ζωής και της πνευματικής αφοσίωσης.

Εικόνα 2. Χάρτης ελληνικών πόλεων κατά την αρχαιότητα. Τα Ευχάιτα, η πατρίδα του Αγίου.³

Ο Αύγαρος, γραμματέας ή υπασπιστής του Αγίου Θεοδώρου, ήταν αυτός που κατέγραψε τα γεγονότα σχετικά με τη ζωή και το μαρτύριο του επιφανούς στρατηλάτη. Η ακριβής χρονολογία γέννησης του Αγίου δεν είναι γνωστή. Έζησε κατά τα τέλη του 3ου και τις αρχές του 4ου

³ Πηγή: http://www.elzoni.gr/ast/cov/pontioi_2.png (30/06/2024).

αιώνα μ.Χ. Αναφέρεται ότι η πατρίδα του ήταν η πόλη Ευχάιτα της Γαλατίας, ενώ ο Άγ. Θεόδωρος ζούσε στην Ηράκλεια του Πόντου.⁴ Η Ηράκλεια, μια πόλη ελληνικής προέλευσης που ιδρύθηκε από αποίκους από τα Μέγαρα, ήταν ο τόπος όπου ο Άγιος βρήκε τον μαρτυρικό του θάνατο.⁵ Διακρίνεται από την Ηράκλεια, πρωτεύουσα της Θράκης.⁶

Από νεαρή ηλικία ξεχώριζε, σε σύγκριση με πολλούς, τόσο για την ομορφιά της ψυχής του όσο και για την αρμονία του σώματός του, την γενναιότητά του και την ρητορική του επιδεξιότητα.⁷ Με ένα εκλεκτό εκπαιδευτικό υπόβαθρο που περιλάμβανε τόσο την χριστιανική πίστη όσο και την ελληνική παιδεία, προσπάθησε να αναδείξει την ίδια ιδέα που ο Πλάτωνας προωθεί για την αρετή: η αρετή αποτελείται από την αρμονική σύνθεση της ανδρείας, της σωφροσύνης και της θρησκείας. Ως αφοσιωμένος χριστιανός, κατάφερε και πέτυχε να ενσωματώσει στην προσωπική του ζωή αυτήν την σύνθεση και να γίνει παράδειγμα για όλους τους άλλους.⁸

2.2. Στρατιωτική Σταδιοδρομία και Αρετές

Ο Άγιος Θεόδωρος ο Στρατηλάτης αφοσιώθηκε στη στρατιωτική ζωή, από πολύ νεαρή ηλικία. Ήταν ένας νέος που ακτινοβολούσε από τη χάρη του Θεού και γρήγορα κέρδισε την αγάπη και τον σεβασμό των συνομηλίκων του και των συμπατριωτών του, καθώς όλοι επιθυμούσαν

⁴ Ευάγγελος Π. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι ο Στρατηλάτης και ο Τήρων: Βίος και Παρακλητικός Κανόν* (Αθήνα: Σαΐτης, 2007), σ. 4. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, τ. ΣΤ' (Αθήνα: Ινδικτος, 2006), σ. 95.

⁵ Alban Butler, *Butler's Lives of the Saints*, vol. 1, ed. Herbert Thurston and Donald Attwater (Westminster, MD: Christian Classics, 1990), σ. 269.

⁶ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*: τ. ΣΤ', σ. 95.

⁷ *Ο.π.*

⁸ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 4.

να έχουν την εύνοια και τη φιλία του.⁹ Η ηγετική του ικανότητα, η ρητορική του ευχέρεια και η αξιοπιστία του, οδήγησαν σε γρήγορη προαγωγή στην ιεραρχία του ρωμαϊκού στρατού, αναδεικνύοντάς τον στρατηλάτη (στρατηγό) ακόμα και σε νεαρή ηλικία.¹⁰ Παρά την επιτυχία του και τα στρατιωτικά του επιτεύγματα που έφερε το κοσμικό αυτό αξίωμα που κατείχε, πάντα έθετε τη χριστιανική του πίστη πάνω από όλα, διατηρώντας ακέραιο τον χαρακτήρα και τις αρχές του.¹¹

Εικόνα 3. Ο Αγ. Θεόδωρος Στρατηλάτης (Σύγχρονη Ορθόδοξη εικονογραφία, Σερβία)¹²

⁹ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, τ. Β', έκδ. 5η. (Αθήνα: Ψυχικής Ωφέλειας Ένεκεν, 1991), σ. 235-236. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 4.

¹⁰ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 95.

¹¹ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 5.

¹² Πηγή: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Свети_Теодор_Стратилаг.jpg (22/09/2024).

Η φήμη του Άγ. Θεοδώρου είχε φτάσει σε τέτοιο σημείο που ακόμη και ο αυτοκράτορας Λικίνιος, ο οποίος βασίλευε από το 308 έως το 324, εξέφρασε έντονη επιθυμία να γνωρίσει αυτόν τον εξαιρετικά ικανό αξιωματικό του στρατού του.¹³ Εκείνη την εποχή, ο Λικίνιος κατοικούσε στα αυτοκρατορικά του ανάκτορα στην πόλη Νικομήδεια. Όταν έμαθε ότι ο Άγ. Θεόδωρος ήταν χριστιανός, σκέφτηκε να τον καλέσει κοντά του, όχι μόνο για να τον γνωρίσει προσωπικά, αλλά και για να προσπαθήσει να τον πείσει να συμμετάσχει μαζί του σε θρησκευτικές τελετές, προσκυνώντας και θυσιάζοντας στους θεούς της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.¹⁴

Για αυτόν τον σκοπό, έστειλε μια επίσημη αντιπροσωπεία στην Ηράκλεια, συνοδευόμενη από μια αυτοκρατορική επιστολή-πρόσκληση, καλώντας τον Άγ. Θεόδωρο να επισκεφτεί τη Νικομήδεια.¹⁵ Στην επιστολή, ο Λικίνιος ανέφερε ότι ήθελε τον Άγ. Θεόδωρο να έρθει για δύο βασικούς λόγους: πρώτον, για να εκδώσουν διαταγές σε όλη την αυτοκρατορία για την τιμή των θεών και δεύτερον, για να δώσουν οι ίδιοι το καλό παράδειγμα θυσιάζοντας στους θεούς.¹⁶ Ο αυτοκράτορας πίστευε ακράδαντα ότι, αν ο λαός έβλεπε έναν τόσο σεβαστό και γνωστό αξιωματικό να λατρεύει τους θεούς, αυτό θα ενίσχυε την πίστη του λαού προς τους θεούς και θα εδραίωνε τη θρησκευτική ενότητα της αυτοκρατορίας.¹⁷

Ο Άγ. Θεόδωρος έλαβε την επιστολή-πρόσκληση και φιλοξένησε με τιμές τους απεσταλμένους του αυτοκράτορα, προσφέροντάς τους κάθε

¹³ Μακάριος Σιμωνοπερίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 95.

¹⁴ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 5.

¹⁵ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 238.

¹⁶ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 5.

¹⁷ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 238. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 5.

περιποίηση. Παρά τη φιλοξενία, δεν ακολούθησε την πρόσκληση να μεταβεί στη Νικομήδεια.¹⁸ Αντίθετα, έστειλε πίσω μια απαντητική επιστολή στον αυτοκράτορα Λικίνιο, στην οποία εξέφραζε τον σεβασμό του προς το αξίωμα του αυτοκράτορα και τον ευχαριστούσε θερμά για την τιμητική πρόσκληση. Στην επιστολή του, παρακαλούσε τον Λικίνιο να κάνει τον κόπο να επισκεφθεί αυτός την Ηράκλεια, φέρνοντας μαζί του τα είδωλα των σημαντικότερων θεών της αυτοκρατορίας, έτσι ώστε να προσφέρουν θυσία μπροστά στον λαό, ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο τη θρησκευτική πίστη του πλήθους μέσω του παραδείγματος τους.¹⁹

Ωστόσο, ο Άγιος Θεόδωρος είχε έναν κρυφό σκοπό που ο αυτοκράτορας αγνοούσε. Επιθυμούσε να μαρτυρήσει για την πίστη του στον Χριστό στην Ηράκλεια και με τον τρόπο αυτό να ενισχύσει τους χριστιανούς που υφίσταντο διωγμούς.²⁰ Καθώς ο Λικίνιος ετοιμαζόταν να ταξιδέψει προς την Ηράκλεια με τη μεγάλη και επίσημη συνοδεία του, ο Άγ. Θεόδωρος είχε μια θεία οπτασία ένα βράδυ. Σε αυτή την οπτασία, του υποδείχθηκε να σπεύσει να προϋπαντήσει τον αυτοκράτορα με κάθε τιμή που άρμοζε στο υψηλό βασιλικό αξίωμά του.²¹

Την επόμενη μέρα, ο Άγ. Θεόδωρος, ντυμένος με την λαμπρή στολή του στρατηλάτη και συνοδευόμενος από τη φρουρά του, υποδέχθηκε τον αυτοκράτορα έξω από τα τείχη της πόλης. Μαζί εισήλθαν στην Ηράκλεια με μεγαλοπρέπεια.²² Όταν ο Λικίνιος κάθισε στον υψηλό του θρόνο και

¹⁸ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 238.

¹⁹ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 6.

²⁰ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 238-239. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 6.

²¹ Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 239. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 6-7. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 95.

²² Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 95.

το συγκεντρωμένο πλήθος επευφημούσε, ζήτησε από τον Άγ. Θεόδωρο να προσφέρει θυσία στους θεούς των ειδώλων, προσπαθώντας να τον παρακινήσει να ακολουθήσει το παράδειγμα των Ρωμαίων και να δείξει πίστη στα παραδοσιακά θρησκευτικά έθιμα.²³

Δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε, ο Άγιος Θεόδωρος είχε ήδη σχεδιάσει τις ενέργειές του, προσέγγισε τον αυτοκράτορα και ενώπιον όλων διατύπωσε την εξής αίτηση: "Πριν εκτελέσω την εντολή σου, θα ήθελα να αποδώσω απόψε τις κατάλληλες τιμές στο σπίτι μου για τα χρυσά και αργυρά είδωλα των θεών που έφερες μαζί σου, και αύριο να προσφέρω και τις θυσίες ενώπιόν σου και του λαού."²⁴ Ο Λικίνιος, φανερά ικανοποιημένος, διέταξε να του παραδοθούν τα είδωλα. Και ο Άγ. Θεόδωρος, αφού τα πήρε στο σπίτι του, τα έσπασε και τα μοίρασε σε φτωχούς και ασθενείς που τα είχαν ανάγκη.²⁵

Το πρωινό της επόμενης ημέρας, ένας αξιωματικός, ο Μαξέντιος, έτρεξε στον αυτοκράτορα και του ανακοίνωσε ότι είχε δει έναν φτωχό να κρατά το χρυσό κεφάλι της θεάς Αφροδίτης και να προσπαθεί να το πουλήσει. Αυτή η πληροφορία προκάλεσε οργή στον Λικίνιο. Διέταξε αμέσως τη σύλληψη του Άγ. Θεόδωρου και την παρουσίασή του μπροστά του.²⁶ Του εξήγησε ότι είχε δύο επιλογές: είτε να απαρνηθεί την πίστη του στον Χριστό και να αποκτήσει την εύνοια του βασιλιά, είτε να δεχτεί τις συνέπειες της προδοσίας της πίστης του και να αποβληθεί από

²³ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 7.

²⁴ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 240. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 95-96.

²⁵ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 96. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 7.

²⁶ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 7-8.

το υψηλό του στρατιωτικό αξίωμα, να υποστεί βασανιστήρια και να καταλήξει σε ατιμωτικό θάνατο.²⁷

2.3. Μαρτύριο και Αγιοκατάταξη

Φυσικά, ο Άγιος Θεόδωρος επέλεξε να μείνει ακλόνητος στην πίστη του στον Σωτήρα Χριστό. Με θάρρος και αποφασιστικότητα, απάντησε στον αυτοκράτορα Λικίνιο ότι δεν θεωρεί τίποτε άλλο πιο πολύτιμο από την χριστιανική του πίστη. Ούτε το υψηλό αξίωμα που κατείχε, ούτε οι απειλές για βασανιστήρια, ούτε ακόμα και η προοπτική ενός μαρτυρικού θανάτου, ήταν ικανά να λυγίσουν το φρόνημά του.²⁸ Αντιθέτως, η πίστη του στον Χριστό ήταν για εκείνον ανυπέβλητη και υπέρτατη αξία, την οποία δεν μπορούσε να προδώσει για κανέναν λόγο. Έτσι, αποφάσισε να παραμείνει πιστός μέχρι το τέλος, αρνούμενος να υποκύψει στις πιέσεις ή να αλλοιώσει την πίστη του.²⁹

Με εντολή του βασιλιά Λικίνιου, ο Άγ. Θεόδωρος καθαιρέθηκε από τον υψηλό στρατιωτικό βαθμό του στρατηλάτη.³⁰ Στη συνέχεια, υποβλήθηκε σε απάνθρωπες μεθόδους βασανιστηρίων: αφαιρέθηκαν τα ενδύματά του και τον βασάνισαν με μαστίγια επικαλυμμένα με βούνευρα, στα οποία δέθηκαν μικρά μολυβένια σφαιρίδια.³¹ Παρά την άγρια κακοποίηση, ο Άγ. Θεόδωρος, με την βοήθεια της πίστης του στον Θεό,

²⁷ *Ο.π.*, σ. 8.

²⁸ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 241. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 8.

²⁹ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 8.

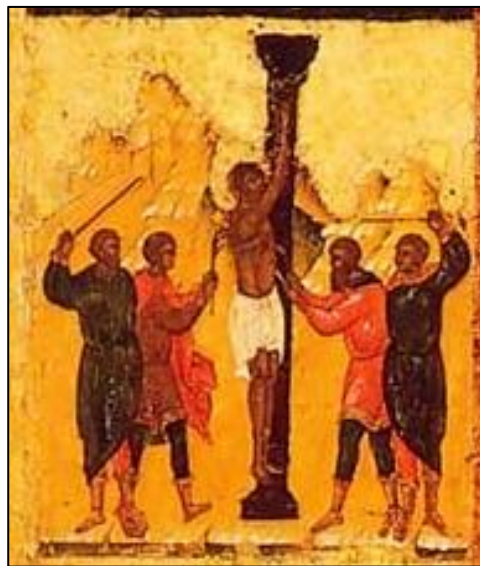
³⁰ *Ο.π.*, σ. 8-9.

³¹ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 241. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 96.

άντεξε αντί να υποκύψει. Τελικά, διέλυσαν τις σάρκες των πλευρών του με σιδερένια νύχια και τον τυραννήσανε με αναμμένους δαυλούς.³²

Οι βασανιστές τρίβοντας με κομμάτια κεραμίδας τις καταξεσκισμένες και καμμένες σάρκες του, κατόπιν τον έριξαν σε μια σκοτεινή υπόγεια φυλακή. Επιπλέον, ασφαλίστηκαν τα πόδια του σε κολαστήριο ξύλο.³³

Μετά από επτά ημέρες, κατά τις οποίες δεν επετράπη καμία επίσκεψη, επιβλήθηκε η σταύρωσή του. Στρατιώτες, ως εκτελεστές, τον σταύρωσαν, καρφώνοντας τα χέρια και τα πόδια του σε έναν σταυρό. Πολλοί χριστιανοί, μαζί με αξιωματικούς, άλλους στρατιώτες και ειδωλολάτρες, παρακολουθούσαν το γεγονός. Οι μεν για να ενθαρρύνουν τον θαρραλέο μάρτυρα του Χριστού, οι δε για να τον χλευάσουν και να επικροτήσουν τη σταύρωσή του.³⁴

Εικόνα 4. Τα μαρτύρια του Αγ. Θεοδώρου Στρατηλάτη. Εικονογραφία 16ου αι.³⁵

³² Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 96. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 9.

³³ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 9. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 96. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 241.

³⁴ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 241. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 9-10.

³⁵ Πηγή: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theodore_Stratelates_\(XVI_century_icon\)-10.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theodore_Stratelates_(XVI_century_icon)-10.jpg) (22/09/2024).

Τον κάρφωσαν με μια μεγάλη περόνη στα γενετικά του όργανα, προκαλώντας του ανείπωτο πόνο.³⁶ Κάποια παιδιά που βρίσκονταν τριγύρω, του πετούσαν βέλη κατευθείαν στο πρόσωπο και στα μάτια του. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να χυθούν οι κόρες των ματιών του, αφήνοντάς τον τυφλό.³⁷ Άλλοι βασανιστές του απέκοψαν τα γεννητικά του μέλη, προσθέτοντας έναν ακόμα φρικτό πόνο στον ήδη μαρτυρικό θάνατό του.³⁸

Εικόνα 5. Τα μαρτύρια του Αγ. Θεοδώρου Στρατηλάτη. Εικονογραφία 16ου αι.³⁹

Κατά την διάρκεια της νύχτας, τον άφησαν κρεμασμένο στον σταυρό, όμως ένας άγγελος του Κυρίου κατέβηκε και τον αποκαθήλωσε. Αφού γιάτρεψε όλες τις πληγές του και τον ενθάρρυνε να συνεχίσει τον αγώνα του μέχρι το τέλος, το πρωί έφτασαν δύο στρατιώτες για να

³⁶ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 10. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 242.

³⁷ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 10. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 96. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 242.

³⁸ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 10.

³⁹ Πηγή: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theodore_Stratelates_\(XVI_century_icon\)-12.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theodore_Stratelates_(XVI_century_icon)-12.jpg) (22/09/2024).

κατεβάσουν το πτώμα του.⁴⁰ Με μεγάλη έκπληξη διαπίστωσαν ότι ήταν αβλαβής και ζωντανός. Ενθουσιασμένοι από το θαύμα, ασπάστηκαν την πίστη του Χριστού, παρασύροντας και τους υπόλοιπους στρατιώτες που είχαν σταλεί για να τους τιμωρήσουν.⁴¹ Ήταν ογδόντα πέντε στρατιώτες.⁴²

Παρόμοια εντολή δόθηκε και στον ανθύπατο Κέστη. Αυτός, συνοδευόμενος από μια δύναμη τριακοσίων στρατιωτών, κατευθύνθηκε προς τον τόπο όπου βρισκόταν σταυρωμένος ο Άγ. Θεόδωρος. Όταν έφτασαν εκεί και αντίκρισαν τον μάρτυρα εντελώς υγιή και ακμαίο, όλοι τους πίστεψαν στον Χριστό, τον Θεό του Αγίου. Ο αυτοκράτορας, ανησυχώντας από την αυξανόμενη πίστη και το πλήθος των θαυμάτων, διέταξε τον άμεσο αποκεφαλισμό του σταυρωμένου μάρτυρα.⁴³

Ωστόσο, κοντά στον Άγ. Θεόδωρο συγκεντρώθηκαν πλήθη χριστιανών που στάθηκαν εκεί και εμπόδιζαν με αποφασιστικότητα την εκτέλεση της διαταγής, προσπαθώντας να προστατεύσουν τον Άγιο. Ο Άγιος μάρτυρας νοιώθοντας ότι είχε έρθει η στιγμή να ολοκληρώσει την ένωσή του με τον Χριστό, τους ζήτησε να σταματήσουν. Με απόλυτη ηρεμία και γαλήνη, παρουσιάστηκε μπροστά στους εκτελεστές του. Έκανε το σημείο του σταυρού, σφραγίζοντας τον εαυτό του με το ζωοποιό σημείο, και έγειρε το κεφάλι του, αποδεχόμενος το τέλος της γήινης ζωής του και την είσοδο του στην αιωνιότητα.⁴⁴

⁴⁰ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 242. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 10.

⁴¹ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 96.

⁴² Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 12.

⁴³ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 12. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 243.

⁴⁴ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 96-97. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 243.

2.4. Θαύματα και Λατρεία του Αγίου

Ο Αύγαρος, με την πολύτιμη βοήθεια μερικών ευσεβών χριστιανών, ανέλαβε την μεταφορά της τίμιας σορού και της κεφαλής του Μεγαλομάρτυρα Αγ. Θεοδώρου. Κατόρθωσαν να μεταφέρουν τα ιερά λείψανα στην ιδιαίτερη πατρίδα του, την Ευχάιτα, όπου απέδωσαν τις καθιερωμένες και δέουσες τιμές στον κεκοιμημένο άγιο και τον ενταφίασαν με μεγάλη ευλάβεια.⁴⁵ Ο τάφος του Αγ. Θεοδώρου πολύ γρήγορα αναδείχθηκε σε πηγή ιαμάτων και πολλών θαυμάτων. Πολλοί χριστιανοί προσέρχονταν στον τάφο του, αναζητώντας τις θεοπειθείς πρεσβείες και την πνευματική βοήθεια του αγίου.⁴⁶ Αργότερα, με το πέρασμα των χρόνων, η πόλη Ευχάιτα μετονομάστηκε σε Θεοδορούπολις προς τιμήν του Μεγαλομάρτυρα Αγ. Θεοδώρου, αναγνωρίζοντας έτσι τη σημασία και την ευλογία του για την περιοχή.⁴⁷

Ο συναξαριστής Αύγαρος, έχοντας το προνόμιο να βρίσκεται κοντά στον Άγιο Μεγαλομάρτυρα Θεόδωρο, κατέγραψε λεπτομερώς και με μεγάλη ακρίβεια όλες τις πτυχές της ζωής και του μαρτυρίου του Αγίου. Εκτός από τον Αύγαρο, πολλοί μεταγενέστεροι συγγραφείς και ιστορικοί ασχολήθηκαν με τη ζωή και τα θαύματα του Αγ. Θεοδώρου, εμπλουτίζοντας έτσι την παράδοση και τη μνήμη του.⁴⁸

Η Ορθόδοξη Εκκλησία τιμά τη μνήμη του Αγ. Θεοδώρου στις 8 Φεβρουαρίου κάθε έτους. Επιπλέον, στις 8 Ιουνίου γιορτάζεται η ανακομιδή των τιμίων λειψάνων του, όταν αυτά μεταφέρθηκαν από την

⁴⁵ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 243. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 97. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 13.

⁴⁶ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 13. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 243.

⁴⁷ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 97.

⁴⁸ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 13.

πόλη Ηράκλεια στην ιδιαίτερη πατρίδα του, τα Ευχάιτα.⁴⁹ Αυτές οι εορτές επισημαίνουν την σπουδαιότητα και την πνευματική του κληρονομιά, που συνεχίζει να εμπνέει και να καθοδηγεί τους πιστούς.

Εικόνα 6. Ο Άγιος Στρατιώτης Θεόδωρος Στρατηλάτης. Κεφαλονιά, 1773⁵⁰

⁴⁹ Ο.π., σ. 15.

⁵⁰ Πηγή:

https://www.benaki.org/index.php?option=com_collectionitems&view=collectionitem&id=108339&Itemid=162&lang=el (22/09/2024).

3. Ο Άγιος Θεόδωρος Τήρων

3.1. Βιογραφία και Προέλευση

Ο Τήρων, ο οποίος σημαίνει νεοσύλλεκτος στρατιώτης, καταφθάνει στον Θεό ως οπλίτης που πρόσφατα υπέστη μαρτυρικό θάνατο. Αυτό αναφέρεται στο δίστιχο που ανοίγει το Συναξάριο του αγίου στο «Μηνιαίον Φεβρουαρίου». Η μνήμη του αγίου Μεγαλομάρτυρος Αγ. Θεοδώρου του Τήρωνος τιμάται στις 17 Φεβρουαρίου.⁵¹

Εικόνα 7. Ο Άγιος Θεόδωρος Τήρων⁵²

Το παλαιότερο υλικό για τον βίο και τα μαρτύρια του Αγ. Θεοδώρου του Τήρωνος βρίσκεται στο «Εγκώμιον» του αγίου Γρηγορίου, επισκόπου Νύσσης και αδελφού του Μεγάλου Βασιλείου (Migne P.G. 46, 736-748), καθώς και στο «Μαρτύριον», το οποίο συνέταξε άγνωστος

⁵¹ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 375. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 17.

⁵² Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Άγιος_Θεόδωρος_ο_Τήρων (22/09/2024).

αρχαίος συγγραφέας και εκδόθηκε από τον Hippolyte Delehaye στο Παρίσι το 1909.⁵³ Βασιζόμενοι σε αυτά τα κείμενα και σε άλλες μεταγενέστερες πηγές, συνθέεται ο βίος του θαυματουργού Αγίου Θεοδώρου του Τήρωνος.⁵⁴

Εικόνα 8. Χάρτης ελληνικών πόλεων κατά την αρχαιότητα. Η Αμάσεια, η πατρίδα του Αγίου.⁵⁵

Γεννημένος στην περιοχή της αρχαίας πόλης Αμάσειας, που βρισκόταν κοντά στον ποταμό Ίρι, από την περιοχή της Καππαδοκίας που βρίσκεται κοντά στην θάλασσα του Πόντου, ο Αγ. Θεόδωρος έζησε και δραστηριοποιήθηκε κατά την περίοδο των αυτοκρατόρων Μαξιμιανού (286-305) και Μαξιμίνου (307-313).⁵⁶ Ιδιαίτερη πατρίδα του ήταν το χωριό Χουμιάλα, όπου πιθανότατα πέρασε την παιδική και εφηβική του ηλικία, παρότι έχουμε περιορισμένες πληροφορίες γι' αυτήν την περίοδο της ζωής του.⁵⁷ Οι πρώτες γνωστές αναφορές σε αυτόν ξεκινούν όταν εντάχθηκε στο στρατό των Τηρώνων, που σημαίνει

⁵³ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 17. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 375.

⁵⁴ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 17.

⁵⁵ Πηγή: http://www.elzoni.gr/ast/cov/pontioi_2.png (22/09/2024).

⁵⁶ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 375. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 18.

⁵⁷ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 18. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 375.

«νεοσύλλεκτος» στην ελληνική, με τη λέξη να προέρχεται από το λατινικό "tiro" (γεν. tironis).⁵⁸

Ιστορικό και Πολιτικό πλαίσιο

Κατά την εποχή του Διοκλητιανού, αυτοκράτορα της Ρώμης με έδρα τη Νικομήδεια και εντός της τετραρχίας που είχε θεσπιστεί, η πολιτική αναδιοργάνωσης του κράτους περιελάμβανε και ενίσχυση της επίσημης ρωμαϊκής θρησκείας.⁵⁹ Υπό την επήρεια του καίσαρα Γαλέριου, εκδόθηκαν τέσσερα διατάγματα που είχαν σοβαρές επιπτώσεις στους χριστιανούς:

- Καταστροφή ιερών ναών και βιβλίων των χριστιανών, καθώς και σύλληψη εξεχόντων μελών της χριστιανικής κοινότητας.
- Φυλάκιση κληρικών.
- Απελευθέρωση όσων χριστιανών συλληφθέντων υπέκυπταν στις πιέσεις και θυσίαζαν στα είδωλα.
- Υποχρεωτική θυσία στους ειδωλολατρικούς θεούς, για να αποφεύγονται οι συνέπειες.⁶⁰

Αυτές οι καταστάσεις έθεταν τους χριστιανούς υπό έντονη δίωξη και πιέσεις, καθιστώντας τη θρησκευτική τους ελευθερία σε σοβαρό κίνδυνο.

Ο σκληρός διωγμός του Διοκλητιανού οδήγησε σε πολλούς μάρτυρες και «πεπτωκότες», ιδίως στο ανατολικό τμήμα της τότε ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, μέχρι το έτος 313, όταν ο Μέγας Κωνσταντίνος και ο Λικίνιος αποφάσισαν την εφαρμογή μιας ενιαίας πολιτικής έναντι των χριστιανών με το Διάταγμα των Μεδιολάνων, βασισμένο στην αρχή της ανεξιθρησκείας.⁶¹ Αυτή η απόφαση σηματοδότησε μια σημαντική αλλαγή στην πολιτική προσέγγιση έναντι

⁵⁸ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 18.

⁵⁹ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 18. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191.

⁶⁰ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 18.

⁶¹ *Ο.π.*, σ. 19.

των χριστιανών στην αυτοκρατορία, καταργώντας τις διώξεις και προσφέροντας προστασία στη θρησκευτική τους λατρεία.⁶²

Τότε, κατά την περίοδο του μεγάλου διωγμού του Διοκλητιανού, η περιοχή γύρω από την Αμάσεια ήταν σε πυρετώδη κατάσταση. Πολλοί χριστιανοί συνελήφθησαν και με θάρρος και γενναιότητα ομολόγησαν την πίστη τους στον Ιησού Χριστό, αρνούμενοι να θυσιάσουν στα είδωλα.⁶³ Αυτό τους οδήγησε σε δοξαστικά μαρτύρια, ύστερα από σκληρά βασανιστήρια.⁶⁴ Άλλοι εγκατέλειπαν τις πόλεις και τα χωριά τους, πήγαιναν στα γύρω δάση και σπηλιές και έκρυβαν την πίστη τους, πιστεύοντας ότι ο χριστιανός έχει το δικαίωμα να αποφεύγει τον κίνδυνο, αλλά όταν συλλαμβάνεται οφείλει να δείχνει ανυποχώρητος και να μαρτυρεί για τον Χριστό.⁶⁵ Ωστόσο, υπήρχαν και οι μη φλογεροί χριστιανοί που, φοβούμενοι τα βασανιστήρια, αρνούνταν την πίστη τους και θυσίαζαν στους εθνικούς θεούς για να σώσουν τη ζωή τους. Τέλος, ορισμένοι προσποιούνταν ότι είναι ειδωλολάτρες, ενώ στην πραγματικότητα πίστευαν στον Χριστό.⁶⁶

3.2. Στρατιωτική Σταδιοδρομία και Αρετές

Ο Άγ. Θεόδωρος ο Τήρων, που ήταν νεοσύλλεκτος στρατιώτης, ανήκε στην κατηγορία εκείνων που πίστευαν ότι οι χριστιανοί δικαιούνται να αποφεύγουν τον κίνδυνο, αν δεν προκληθούν. Παρά τη γενναιόδωρη φύση του, ήθελε να είναι σίγουρος ότι η πορεία του προς το μαρτύριο ήταν θέλημα του Θεού.⁶⁷ Εξαιτίας της ανδρείας του, επιλέχθηκε να τοποθετηθεί σε στρατιωτικό απόσπασμα στα ανατολικά σύνορα της αυτοκρατορίας, κοντά στην πόλη Ευχάιτα του Πόντου, υπό

⁶² Ο.π., σ. 19.

⁶³ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 19. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 375-376.

⁶⁴ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 19. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 376.

⁶⁵ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 19-20. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 376.

⁶⁶ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 376. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 20.

⁶⁷ Μακάριος Σιμωνοπερίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 376. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 20.

την ηγεσία του αξιωματικού Βρύγκα. Στην μονάδα του δεν ήταν ακόμη γνωστή η χριστιανική του ταυτότητα.⁶⁸

Δρακοντοκτόνος

Κοντά στην περιοχή όπου στρατοπέδευε το απόσπασμα, στα Ευχάιτα του Ελλησπόντου, υπήρχε ένα μεγάλο και πυκνό δάσος.⁶⁹ Μια μέρα, ο Άγ. Θεόδωρος, καβαλικεύοντας το άλογό του, εισήλθε σε αυτό το δάσος.⁷⁰ Καθώς προχωρούσε στο μονοπάτι, συνάντησε μια πλούσια γυναίκα με το όνομα Ευσέβεια, η οποία ήταν με την συνοδεία της.⁷¹ Ανήσυχη, τον προειδοποίησε ότι θα έπρεπε να απομακρυνθεί αμέσως από το δάσος, καθώς εκεί διέμενε ένα τεράστιο φίδι που αποτελούσε τον τρόπο και τον φόβο κάθε επισκέπτη. Η ίδια είχε ήδη αποφασίσει να εγκαταλείψει τα κτήματά της, όπως είχαν κάνει και άλλοι.⁷²

Ο πιστός και γενναίος Άγ. Θεόδωρος ηρέμησε την φοβισμένη γυναίκα. Της είπε να μη φοβάται και ο ίδιος εισήλθε στο δάσος. Είχε σκεφτεί ότι η απόφασή του να αντιμετωπίσει τον δράκο-φίδι θα μπορούσε να είναι μια ευκαιρία να ανακαλύψει το θέλημα του θεού, αναφορικά με το πώς να αποκαλύψει τη χριστιανική του ταυτότητα στους συναδέλφους της στρατιωτικής του μονάδας.⁷³

⁶⁸ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 376. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 20.

⁶⁹ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 376.

⁷⁰ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 20. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 376.

⁷¹ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 20. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 378.

⁷² Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 20-21. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 378.

⁷³ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 21. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 378.

Εικόνα 9. Ο Άγιος Θεόδωρος Τήρων, ο Δρακοντοκτόνος⁷⁴

Καθώς προχωρούσε με προσοχή, προσευχόταν για να του αποκαλυφθεί το θέλημα του Κυρίου.⁷⁵ Ξαφνικά, άκουσε θόρυβο στους θάμνους, καθώς και έναν διαπεραστικό συριγμό. Ο δράκος-φίδι κινούνταν κοντά του.⁷⁶ Κάνοντας το σημείο του Σταυρού, σφίγγοντας σφιχτά το κοντάρι του, είδε το φίδι έτοιμο να του επιτεθεί.⁷⁷ Με τα μάτια και το στόμα του να πετάνε φλόγες, ο Άγ. Θεόδωρος χτύπησε το κοντάρι με την δύναμή του όλη, διαπερνώντας το κεφάλι του φιδιού. Το φίδι χτυπούσε την ουρά του αιμόφυρτο και σύντομα έπεσε νεκρό.⁷⁸

⁷⁴ Πηγή: <https://www.ebyzantinemuseum.gr/?i=bxm.el.exhibit&id=227> (22/09/2024).

⁷⁵ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 21. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 378.

⁷⁶ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 378. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 21.

⁷⁷ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 378. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 21.

⁷⁸ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 21-22. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 378.

Ο Άγ. Θεόδωρος, γεμάτος χαρά, ανακοίνωσε το περιστατικό στους κατοίκους του κοντινού χωριού, οι οποίοι του εξέφρασαν ευγνωμοσύνη γιατί τους απάλλαξε από τον δράκο που ήταν ο φόβος και ο τρόμος τους. Μέχρι τότε, ο δράκος είχε προκαλέσει ζημιές σε ανθρώπους και ζώα. Ο ίδιος, επίσης, πείστηκε από το περιστατικό ότι αυτό ήταν το θέλημα του Θεού, να φανερωθεί η χριστιανική του ταυτότητα.⁷⁹ Έτσι, γύρισε στο στρατόπεδο, χωρίς πλέον να φοβάται να εκδηλώσει ανοιχτά την πίστη του ως χριστιανός.⁸⁰

Ομολογία Πίστεως

Την ίδια περίοδο, η διαταγή του Διοκλητιανού άρχισε να εφαρμόζεται και στο τάγμα του Βρύγκα.⁸¹ Μια μέρα, ο επικεφαλής κάλεσε τους στρατιώτες του να προσφέρουν θυσία στους εθνικούς θεούς. Αντιλήφθηκε όμως ότι ο Άγ. Θεόδωρος δεν συμμετείχε. Τον κάλεσε κοντά του και άρχισε η συνομιλία τους.⁸²

Όπως καταγράφεται στο "Εγκώμιο" του Αγίου Γρηγορίου Νύσση (σε ελεύθερη απόδοση), ο Βρύγκας τον ρωτάει για ποιον λόγο δεν θυσιάζει και αυτός στους θεούς, έτσι όπως κάνουν και οι υπόλοιποι.⁸³ Ο Άγ. Θεόδωρος του απάντησε με γενναιότητα πως είναι χριστιανός, πιστεύει και λατρεύει μόνο τον αληθινό Θεό του. Ο Βρύγκας προσπάθησε να αλλάξει αυτήν του την στάση, τονίζοντας πως αν δεν υπακούσει τις διαταγές του βασιλιά, θα αντιμετωπίσει τις σκληρές συνέπειες.⁸⁴

⁷⁹ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 22. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 378.

⁸⁰ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191.

⁸¹ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 22.

⁸² Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 378. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 22. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191.

⁸³ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 22. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 378.

⁸⁴ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 22. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191-192. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 379.

Ο Άγ. Θεόδωρος απάντησε με αποφασιστικότητα, δηλώνοντας ότι πάνω από όλα θεωρεί τον εαυτό του στρατιώτη του Χριστού, του ουράνιου βασιλιά και μόνο αληθινού Θεού.⁸⁵ Εξέφρασε την πεποίθησή του ότι άλλοι θεοί δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα, αλλά είναι ψεύτικα είδωλα κατασκευασμένα από ανθρώπινα χέρια.⁸⁶ Για να επιβεβαιώσει τα λόγια του, δήλωσε ότι είναι έτοιμος να υποστεί χτυπήματα, μαστιγώσεις, ξέσκισμα της σάρκας του, ακόμα και φωτιά.⁸⁷ Αν κάποιος ενοχληθεί από τα λόγια του, δήλωσε ότι είναι πρόθυμος να δεχτεί και τον ακρωτηριασμό της γλώσσας του. Όλα τα μέλη του σώματός του ήταν έτοιμα να υπομείνουν τα πάντα για χάρη του Δημιουργού Θεού.⁸⁸

Διαπιστώνοντας την σταθερότητα και την αποφασιστικότητα του Αγ. Θεοδώρου, ο Βρύγκας απευθύνθηκε προς τους παριστάμενους βαθμοφόρους και τους είπε να δώσουν λίγο χρόνο στον Άγ. Θεόδωρο, έτσι ώστε να σκεφτεί καλύτερα αυτός ο τρελός και ίσως αλλάξει η γνώμη του.⁸⁹ Ο εγκωμιαστής του, άγιος Γρηγόριος αναφέρει ότι οι εθνικοί χρησιμοποιούσαν τον χαρακτηρισμό "τρελός" για να περιγράψουν την σωφροσύνη και την ευλάβεια που επιδεικνύουν οι χριστιανοί. Κατά τον Άγ. Γρηγόριο, οι μεθυσμένοι θεωρούν "τρελούς" τους νηφάλιους ανθρώπους, αλλά αυτό συμβαίνει επειδή οι μεθυσμένοι δεν είναι σε κατάσταση να κρίνουν σωστά λόγω της κατάστασής τους.⁹⁰

Το διάστημα που ο Βρύγκας έδωσε στον Άγ. Θεόδωρο για να ξανασκεφτεί το θέμα, ο μεγαλομάρτυρας άγιος τον χρησιμοποίησε ως εξής: Αρχικά, πλησίασε στενά τους άλλους χριστιανούς στρατιώτες και

⁸⁵ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 22. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 379.

⁸⁶ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 23.

⁸⁷ *Ο.π.*

⁸⁸ *Ο.π.*

⁸⁹ *Ο.π.*

⁹⁰ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 23.

με θερμά λόγια ενίσχυσε την αγάπη και την πίστη τους στον Χριστό.⁹¹ Τους ενθάρρυνε, λέγοντάς τους να μην φοβούνται και πως τα βασανιστήρια που θα υποστούν βλάπτουν μόνο το σώμα.⁹² Αν στην αρχή αντέξουν τα πρώτα, μετά τα υπόλοιπα δεν θα είναι τόσο δυσβάσταχτα και θα τα νοιώθουν ως αγαλλίαση και χαρά.⁹³

Με αυτά του τα λόγια κατάφερε να δυναμώσει την πίστη και την αποφασιστικότητα των στρατιωτών που ήταν χριστιανοί. Επομένως, όταν ήρθε η ώρα να ομολογήσουν για την πίστη τους στον Ιησού Χριστό, αρκετοί από αυτούς το έκαναν με μεγάλο θάρρος και δύναμη πολλή.⁹⁴

Ένας άλλο συμβάν που μπορούμε να αντλήσουμε από τις πηγές που αφορούν στον Μεγαλομάρτυρα Άγιο Θεόδωρο Τήρων, είναι αυτό στο οποίο αναφέρεται πως έκαψε το ξύλινο είδωλο της θεάς Ρέας, το οποίο βρισκόταν σε κάποιον ειδωλολατρικό ναό της περιοχής.⁹⁵ Αυτό έγινε εξαιτίας ιερής οργής για τον άδικο διωγμό και τα βασανιστήρια που υπέστησαν οι χριστιανοί από τους εθνικούς. Η πράξη αυτή γρήγορα έγινε γνωστή, καθώς ένας από τους υπηρέτες του ναού, ονόματι Κρονίδης, τον είχε δει και τον κατήγγειλε ως υπεύθυνο. Ο Βρύγκας τότε τον συνέλαβε και τον παρέδωσε στον τοπικό άρχοντα, Πόπλιο.⁹⁶

⁹¹ Μακάριος Σιμωνοπερίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 192. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 23-24. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 379.

⁹² Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 379. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 24.

⁹³ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 379. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 24.

⁹⁴ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 24. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 380.

⁹⁵ Μακάριος Σιμωνοπερίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 192. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*: τ. Β', σ. 380. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 24.

⁹⁶ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 25. Μακάριος Σιμωνοπερίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 192. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 380.

Εικόνα 10. Άγιος Θεόδωρος ο Τήρων. Έργο του Μιχάλη Χατζημιχαήλ⁹⁷

3.3. Μαρτύριο και Αγιοκατάταξη

Όταν ο Βρύγκας ενημέρωσε τον Πόπλιο, εκείνος εξοργισμένος έκανε αυστηρή παρατήρηση στον Άγ. Θεόδωρο, κατηγορώντας τον για πλήρη ασέβεια προς τους θεούς. Θέλησε να μάθει πώς τόλμησε να προβεί σε αυτή την ενέργεια, χωρίς να φοβηθεί τις αυτοκρατορικές εντολές.⁹⁸ Ο Άγ. Θεόδωρος, με θάρρος και ειλικρίνεια, παραδέχτηκε ότι έκαψε το άγαλμα της Ρέας για να δει αν ήταν πραγματική θεά. Αντιλήφθηκε όμως ότι ήταν απλώς ένα κομμάτι ξύλου και πίστευε πως το ίδιο πρέπει να συμβεί με όλα τα είδωλα των ψεύτικων θεών.⁹⁹

⁹⁷ Πηγή: <https://sainttheodore.wordpress.com/2012/02/20/άγιος-θεόδωρος-ο-τήρων/> (22/09/2024).

⁹⁸ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 192. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 25. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 380.

⁹⁹ Ο.π.

Ο Πόπλιος διέταξε να μαστιγώσουν τον γενναίο υπερασπιστή του Χριστού.¹⁰⁰ Ο άρχοντας θεωρούσε ότι το θάρρος και η γενναιότητα που είχε ο Άγ. Θεόδωρος, οφείλονταν στο γεγονός πως ακόμα του φερόταν με επιείκεια και δεν είχε περάσει σε σκληρά βασανιστήρια, ώστε να του αλλάξουν γνώμη.¹⁰¹ Ο Άγ. Θεόδωρος του απάντησε πως οι απειλές του δεν τον τρομάζουν και ότι είναι ικανές να προκαλέσουν φόβο μόνο σε παιδιά ή δειλούς.¹⁰² Συνέχισε, λέγοντάς του πως με την χάρη του Ιησού Χριστού, θα αγνοήσει τις απειλές και θα αποδείξει πως τα βασανιστήρια είναι ανίσχυρα να αλλάξουν την πίστη του στον Θεό.¹⁰³ Ο Πόπλιος σε μία ύστατη προσπάθειά του να τον αλλαξοπιστήσει, του υποσχέθηκε πως θα γλίτωνε τις επερχόμενες τιμωρίες. Ο Άγ. Θεόδωρος όμως, δεν υπέκυψε και η πίστη του έμεινε ακλόνητη και αμετάβλητη.¹⁰⁴

Εξοργισμένος ο τοπικός ηγεμόνας διέταξε να φυλακίσουν τον Άγ. Θεόδωρο και να τον αφήσουν να πεθάνει χωρίς φαγητό και νερό.¹⁰⁵ Όμως, τη ίδια νύχτα, ο Χριστός εμφανίστηκε στον Άγ. Θεόδωρο και τον ενθάρρυνε λέγοντάς του να έχει θάρρος, διότι βρίσκεται δίπλα στο πλευρό του όπως πάντοτε. Του είπε να μην ανησυχεί που δεν θα τρέφεται· η αγάπη Του θα τον συντηρεί.¹⁰⁶

Μετά από αυτό το όραμα, ενώ ο Άγ. Θεόδωρος προσευχόταν στο κελί του, αγγελικές φωνές γέμισαν τη φυλακή.¹⁰⁷ Οι δεσμοφύλακες, πιστεύοντας ότι κάποιοι χριστιανοί είχαν καταφέρει να μπουν στο κελί και να ψάλλουν μαζί του, πήγαν να ελέγξουν και είδαν, πέρα από τον Άγ. Θεόδωρο, πολλούς λαμπροφορεμένους νέους να ψάλλουν.¹⁰⁸

¹⁰⁰ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 25. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 381.

¹⁰¹ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 192. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 25. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 381.

¹⁰² Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 25. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 381.

¹⁰³ *Ο.π.*

¹⁰⁴ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 25-26. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 381.

¹⁰⁵ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 192. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 26. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 381.

¹⁰⁶ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 381. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 192. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 26.

¹⁰⁷ *Ο.π.*

¹⁰⁸ *Ο.π.*

Ενημέρωσαν τον ηγεμόνα Πόπλιο, ο οποίος, φοβισμένος, πήγε στη φυλακή με συνοδεία στρατιωτών. Βλέποντας με τα μάτια του τα γεγονότα, ενίσχυσε τη φρουρά και διέταξε να δώσουν τροφή στον Άγ. Θεόδωρο αλλά εκείνος την αρνήθηκε.¹⁰⁹

Το επόμενο πρωί, ο Άγ. Θεόδωρος παρουσιάστηκε ξανά μπροστά στον ηγεμόνα. Παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες του ηγεμόνα να τον πείσει να αλλάξει γνώμη, ο Άγ. Θεόδωρος παρέμεινε αμετάκλητος.¹¹⁰ Τότε, ο ηγεμόνας διέταξε να κρεμάσουν τον Άγ. Θεόδωρο ανάποδα και να ξεσκίσουν τις σάρκες του με σιδερένια νύχια, ένα από τα πιο συνηθισμένα βασανιστήρια της εποχής των διωγμών.¹¹¹

Όταν ο Πόπλιος, ο Βρύγκας και οι άλλοι αξιωματούχοι είδαν ότι τα πλήθη που είχαν συγκεντρωθεί είχαν εντυπωσιαστεί από το θάρρος, την αντοχή και την υπομονή του Άγ. Θεόδωρου απέναντι στα βασανιστήρια, ανησύχησαν μήπως πολλοί από τους ειδωλολάτρες μεταστραφούν στον Θεό των χριστιανών.¹¹² Έτσι, αποφάσισαν να ρίξουν τον Άγ. Θεόδωρο σε φλεγόμενο καμίνι για να βάλουν ένα τέλος.¹¹³ Όταν οι στρατιώτες επιχείρησαν να τον καρφώσουν για να μην ταραχτεί, εκείνος τους απέτρεψε, λέγοντας ότι με τη χάρη του Χριστού δεν θα ταραχτεί και θα υπομείνει τη φωτιά όπως υπέμενε και τα άλλα βασανιστήρια. Πριν τον ρίξουν δεμένο στο καμίνι, ο Άγ. Θεόδωρος προσευχήθηκε θερμά στον Κύριο.¹¹⁴

Σύμφωνα με τα όσα γράφονται στο Συναξάριό του, όταν ο Άγ. Θεόδωρος έφτασε κοντά στην φωτιά, έβγαλε τα ρούχα του,

¹⁰⁹ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 192. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 26. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 381-382.

¹¹⁰ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 27. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 382.

¹¹¹ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 27. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 192. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 382.

¹¹² Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 192. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 27. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 383.

¹¹³ *Ο.π.*

¹¹⁴ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 383. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 28.

προσευχήθηκε θερμά στον Θεό και πήδηξε στην φωτιά.¹¹⁵ Ωστόσο, οι φλόγες, σαν να ήθελαν να τον τιμήσουν, τον περιέβαλαν χωρίς να τον καίνε, δημιουργώντας γύρω του μια θριαμβευτική αψίδα. Ο Άγιος, εκφράζοντας ευχαριστίες, παρέδωσε την ψυχή του στον Χριστό.¹¹⁶ Η Ευσέβεια, η οποία προαναφέρθηκε παραπάνω, κατάφερε και εξαγόρασε τα λείψανα του Αγίου, έναντι πολλών χρημάτων, και τα μετέφερε στην πατρίδα της, τα Ευχάιτα.¹¹⁷

3.4. Θαύματα και Λατρεία του Αγίου

Το διά των κολλύβων θαύμα

Το πρώτο Σάββατο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής (πριν την Κυριακή της Ορθοδοξίας), γιορτάζεται το θαύμα του Αγίου Μεγαλομάρτυρα Θεόδωρου. Οι πηγές περιγράφουν τα εξής παρακάτω γεγονότα.¹¹⁸

Όταν ανέλαβε την εξουσία ο Ιουλιανός ο Παραβάτης (361-363), λίγο μετά τον γιο του Μεγάλου Κωνσταντίνου, τον Κωνσταντίο, θέλησε να αναβιώσει την ειδωλολατρεία.¹¹⁹ Διέταξε λοιπόν, έναν μεγάλο διωγμό κατά των χριστιανών, τόσο φανερό όσο και συγκαλυμμένο. Ο βασιλιάς σκέφτηκε να τιμωρήσει τους χριστιανούς με ωμότητα και απανθρωπιά, προσπαθώντας να τους βάλει σε πειρασμό για να μειώσει τον αριθμό τους. Κατέστρωσε ένα σχέδιο στα κρυφά με σκοπό να τους μολύνει.¹²⁰

Γνωρίζοντας ότι οι χριστιανοί συνήθως τηρούσαν αγνότητα και νηστεία από αρτύσιμες τροφές κατά την πρώτη εβδομάδα των νηστειών ώστε να πλησιάζουν περισσότερο στον Θεό τους, ο Ιουλιανός ο

¹¹⁵ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 383-384. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 28.

¹¹⁶ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 384.

¹¹⁷ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 384.

¹¹⁸ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 28. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 384.

¹¹⁹ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 29. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 384-385.

¹²⁰ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 29. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 385.

Παραβάτης κάλεσε τον έπαρχο της Πόλεως και τον διέταξε να τοποθετήσει φαγώσιμα και ποτά, τα οποία θα ήταν μiasμένα από αίμα θυσιασμένων ζώων και να αποσύρει από τα καταστήματα της αγοράς τα τρόφιμα που πωλούνταν συνήθως.¹²¹ Έτσι, όσοι χριστιανοί θα αγόραζαν και θα κατανάλωναν αυτά τα τρόφιμα, θα μαιίνονταν αυτομάτως.¹²²

Αμέσως λοιπόν ο έπαρχος της Κωνσταντινούπολης εκτέλεσε την εντολή που του είχε δοθεί και γέμισε ολόκληρη την αγορά τρόφιμα και ποτά τα οποία ήταν μiasμένα από το αίμα των ιερόθυτων (ιερόθυτα = το κρέας που απέμενε και καταναλωνόταν ύστερα από ειδωλολατρική θυσία ζώου).¹²³ Ωστόσο, λέγεται πως ο Θεός προσπάθησε να σταματήσει αυτό το σχέδιο, στέλνοντας στον Ευδόξιο που ήταν αρχιερέας της Κωνσταντινούπολης (360-370), τον Άγιο Θεόδωρο, γνωστό και ως Τήρωνα, διότι ανήκε στο Τηρωνικό τάγμα.¹²⁴

Ο Άγιος εμφανίστηκε σε όραμα μπροστά στον Ευδόξιο και του είπε να συγκεντρώσει όσο το δυνατόν πιο γρήγορα την χριστιανική κοινότητα της περιοχής και να τους δώσει σαφή εντολή να μην αγοράσει κανείς τους τα τρόφιμα που υπήρχαν προς πώληση στην αγορά, διότι όλα είχαν μianθεί με το αίμα των ζώων.¹²⁵

Ο αρχιερέας Ευδόξιος ανήσυχος απόρησε πώς οι πιστοί, κυρίως αυτοί που δεν διέθεταν προμήθειες στο σπίτι τους, θα μπορούσαν να επιβιώσουν χωρίς τα απαραίτητα τρόφιμα που πωλούνταν στην αγορά. Ο Άγιος Θεόδωρος τον καθησύχασε, λέγοντάς του ότι αν έδινε στους χριστιανούς κόλλυβα θα μπορούσε να αναπληρώσει τυχόν ελλείψεις που είχαν.¹²⁶ Ο αρχιερέας, μην γνωρίζοντας τι είναι τα κόλλυβα, ρώτησε και

¹²¹ Ο.π.

¹²² Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 29. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193.

¹²³ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 30. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 386.

¹²⁴ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 30. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 386.

¹²⁵ Ο.π.

¹²⁶ Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 30-32. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 386.

ο Άγιος Θεόδωρος του εξήγησε ότι πρόκειται για το βραστό σιτάρι, όπως είναι γνωστό στα Ευχάιτα.¹²⁷

Ο Ευδόξιος, γεμάτος απορία, θέλησε να μάθει ποιος είναι αυτός που ανακοινώνει αυτή την πρόνοια του Θεού για τους χριστιανούς. Ο Άγιος απάντησε πως είναι ο μάρτυρας του Χριστού, Θεόδωρος, που μόλις τον έστειλε για να φέρει την είδηση σε αυτόν.¹²⁸

Ο αρχιερέας χωρίς να χάσει χρόνο, ενημέρωσε όλους τους χριστιανούς για το συμβάν αυτό. Έτσι, με αυτήν του την πράξη, κατάφερε να διαφυλάξει καθαρή την χριστιανική κοινότητα από τον μiasμό των τροφίμων.¹²⁹ Όταν πέρασε αυτή η εβδομάδα των νηστειών, οι πιστοί χριστιανοί, γεμάτοι χαρά, απέδωσαν την πρέπουσα τιμή στον ευεργέτη και μάρτυρα Άγ. Θεόδωρο, προσφέροντας κόλλυβα το Σάββατο.¹³⁰

Η μνήμη του Αγίου Θεοδώρου του Τήρωνος εορτάζεται στις 17 Φεβρουαρίου κάθε χρόνο, σύμφωνα με τα Συναξάρια.¹³¹ Επιπλέον, το θαύμα των κολλύβων, το οποίο αναφέρθηκε προηγουμένως, τιμάται ιδιαίτερα το πρώτο Σάββατο της Μεγάλης Τεσσαρακοστής.¹³² Αυτές οι γιορτές έχουν μεγάλη σημασία για τους πιστούς, καθώς τιμούν τον Άγιο για τα κατορθώματά του, τα μαρτύριά του, τις θαυματουργές του πράξεις και την αφοσίωσή του στον Χριστό, ενώ παράλληλα αποτελούν ευκαιρία ενίσχυσης των δεσμών μεταξύ των πιστών και συμβάλλουν στην διατήρηση της θρησκευτικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

¹²⁷ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 32. Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής: Τόμος Β'*, σ. 386.

¹²⁸ *Ο.π.*

¹²⁹ Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 32. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 386.

¹³⁰ Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 33. Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 386-387.

¹³¹ Ματθαίος Λάγγης, *Ο Μέγας Συναξαριστής*, τ. Β', σ. 375. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 28. Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 191.

¹³² Μακάριος Σιμωνοπετρίτης, *Νέος Συναξαριστής*, τ. ΣΤ', σ. 193. Λέκκος, *Άγιοι Θεόδωροι*, σ. 28, 33.

Εικόνα 11. Οι Άγιοι Θεόδωροι Στρατηλάτης και Τήρων. Έργο του Μιχάλη Χατζημιχαήλ.¹³³

¹³³ Πηγή: <https://michaelhdj.wordpress.com/2012/02/01/oi-agioidi-theodori-stratiglati-tiron/> (22/09/2024).

4. Η δομή των ακολουθιών για τον εορτασμό του Αγίου Θεοδώρου Τήρωνος (διά των κολλύβων θαύμα)¹³⁴

Επισημάνσεις:

- Με έντονα γράμματα δηλώνεται η κύρια δομή των ακολουθιών.
- Τα επιλεγμένα τροπάρια του εορτασμού του Αγίου Θεοδώρου Τήρωνος στα οποία έγινε μεταγραφή και ανάλυση, είναι υπογραμμισμένα.

4.1. Εσπερινός

1. Έναρξις

2. Προοιμιακός Ψαλμός 103 (*Εύλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον*) και 7 ευχές του Λυχνικού που λέγονται μυστικώς.

3. Μεγάλη Συναπτή (ειρηνικά) – εκφώνησις

4. Στιχολογία του Ψαλτηρίου: Α' στάση του 18ου Καθίσματος (Ψαλμοί: 119, 120, 121, 122, 123), Β' στάση του 18ου Καθίσματος (Ψαλμοί: 124, 125, 126, 127, 128), Γ' στάση του 18ου Καθίσματος (Ψαλμοί: 129, 130, 131, 132, 133)

5. Μικρή Συναπτή – εκφώνησις

6. Ψαλμοί του Λυχνικού: 140 (*Κύριε, ἐκέκραξα πρὸς σέ*), 141, 129, 116. Στους δέκα τελευταίους στίχους παρεμβάλλονται τα **εσπέρια στιχηρά**, που τελειώνουν με **δοξαστικό**.

Στιχηρά:

Δεῦτε πιστοὶ ἐπεργασωμεθα (Δις)

ᾠχος πλ. α'

Μάρτυρες Κυρίου, πάντα τόπον ἀγιάζετε

ᾠχος πλ. δ'

¹³⁴ Το παρόν σχεδιάγραμμα βασίζεται σε: Μαρία Αλεξάνδρου, *Μορφολογία V*, Θεσσαλονίκη 2010-2011, σ. 4-6. *Τριώδιον, Σάββατο Α' Εβδομάδος* από: Ελληνικά Λειτουργικά Κείμενα Της Ορθόδοξης Εκκλησίας. *Μηναίον Μαρτίου* από: Ελληνικά Λειτουργικά Κείμενα Της Ορθόδοξης Εκκλησίας. *Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος*. Εσπερινός 22/03/2024 και Όρθρος 23/03/2024 από την Ψηφιακή Διαδικτυακή Βιβλιοθήκη του <https://melodos.com/bibliothiki/> (27/09/2024).

<i>Μάρτυρες Κυρίου, ίκετεύσατε τὸν Θεὸν ἡμῶν</i>	ᾠχος πλ. δ'
<i>Οἱ Μάρτυρές σου Κύριε, ἐπιλαθόμενοι τῶν ἐν τῷ βίῳ</i>	ᾠχος πλ. δ'
<i>Εἷ τις ἀρετῆ</i>	ᾠχος πλ. δ'
<u><i>Δεῦτε φιλομάρτυρες πάντες</i></u>	ᾠχος β'
<u><i>Τὴν Θεοδώρητον χάριν</i></u>	ᾠχος β'
<u><i>Δῶρον Θεοῦ ὑπέρτατον</i></u>	ᾠχος β'
<u><i>Θείων δωρεῶν</i></u>	ᾠχος β'

Δοξαστικά:

Δόξα...

Ὅργανῳ χρησάμενος ὁ δυσμενής

ᾠχος πλ. β'

Καὶ νῦν...

Ὁ Βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν

ᾠχος πλ. δ'

7. Εἴσοδος

Ἡ ἐπιλύχνιος ευχαριστία: *Φῶς ἰλαρόν*

8. Προκείμενον και Αναγνώσματα

-Προκείμενον:

Ἐπακοῦσαι σου Κύριος ἐν ἡμέρα θλίψεως. (Ψαλμὸς 19, στίχ. 2) ᾠχος πλ. α'

Στίχ. *Ἵπερασπίσαι σου τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ.*

Ανάγνωσμα:

Γένεσις (Κεφ. 2, 20 - Κεφ. 3, 20)

-Προκείμενον:

Ἵψώθητι, Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου (Ψαλμὸς 20, στίχ. 14)

ᾠχος πλ. β'

Στίχ. *Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς.*

Ανάγνωσμα:

Παροιμιαί (Κεφ. 3, 19-24)

4.2. Θεία Λειτουργία των Προηγιασμένων Δώρων.

1. Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου Ἦχος πλ. β'

2. Στίχ.: Κύριε, ἐκέκραξα πρὸς σέ

3. Εκτενής

4. Δεήσεις υπέρ των κατηχουμένων

5. Μεγάλη Είσοδος:

Αντί του Χερουβικού ύμνου: Νῶν αἱ Δυνάμεις Ἦχος πλ. β'

Διακοπή του ύμνου και Είσοδος ἐν ἀπολύτῳ σιγῇ με τα Προηγιασμένα Ἅγια Δώρα-Μεγάλη Είσοδος των Ἀγίων
Συνέχεια του προαναφερθέντος ύμνου ἀπὸ το σημεῖο Ἴδοὺ θυσία μυστική

6. Πληρωτικά

7. Ετοιμασία για την Θεία Κοινωνία

Πάτερ ἡμῶν

8. Κεφαλοκλισία: Εἰρήνη πᾶσι... Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν...

9. Θεία Κοινωνία των Προηγιασμένων Δώρων:

Πρόσχωμεν τὰ προηγιασμένα Ἅγια τοῖς Ἁγίοις

Εἷς Ἅγιος, εἷς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός

Κοινωνικόν: Γεύσασθε καὶ ἴδετε (Ψαλμός 33, στίχ. 9) Ἦχος α'

Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε: ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Αντί του Εἶδομεν τὸ φῶς: Εὐλόγησω τὸν Κύριον (Ψαλμός 33, στίχ. 2) σε Ἦχο β'

Πληρωθήτω τὸ στόμα ἡμῶν αἰνέσεώς Σου, Κύριε

Μεταφορά των Τιμίων Δώρων στην πρόθεση

10. Ευχαριστία: Ὁρθοί, Μεταλαβόντες...

11. Απόλυσις: Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν...

Εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον...

Ευλογία: *Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ὑμᾶς...*

Απόλυσις: *Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν*

Κατὰ την διανομή του αντιδώρου διαβάζονται ἢ ψέλνονται οἱ Ψαλμοὶ 33 καὶ 144.

4.3. Ὁρθρος

1. Ἐναρξίς

2. Βασιλική ακολουθία: Ψαλμοὶ 19, 20

3. Εξάψαλμος: Ψαλμοὶ 3, 37, 62, 87, 102, 142, καὶ 12 ευχές που λέγονται μυστικῶς ἀπὸ τον ιερέα.

4. Μεγάλη Συναπτὴ

5. Θεὸς Κύριος (Ψαλμός 117, στίχ. 1, 10 καὶ 23)

6. Απολυτίκιον Τριωδίου:

Μεγάλα τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα

Ἦχος β'

7. Στιχολογία του Ψαλτηρίου:

- Α΄ Στιχολογία:

Καθίσματα Μαρτυρικά:

Φωστῆρες νοεροί

ᾠχος πλ. δ΄

Δι΄ ἐγκρατείας τῶν παθῶν

ᾠχος πλ. δ΄

Δόξα... Καὶ νῦν..., Θεοτοκίον

Ὁ δι΄ ἡμᾶς γεννηθεὶς ἐκ Παρθένου

ᾠχος πλ. δ΄

- Β΄ Στιχολογία:

Καθίσματα Αγίου Θεοδώρου:

Προσόμοια προς το *Θείας πίστεως*

Ζέων πίστεως ὀρθοδοξία

ᾠχος γ΄

Δόξα... Ὅμοιον

Θεῖον δῶρόν σε πρὸς σωτηρίαν

ᾠχος γ΄

Καὶ νῦν ... Θεοτοκίον

Ἡ τὸν ἀχώρητον

ᾠχος γ΄

8. Διαβάζεται ο Ψαλμός 50

Συναπτή

9. Στιχολογία των ωδῶν – κανόνες:

- Κανὼν α΄ του Μηναίου,

ᾠδὴ α΄

ᾠχος δ΄

Ὁ Εἰρμός:

Θαλάσσης, τὸ ἐρυθραῖον πέλαγος (Δις)

Νικήσας, ἀσκητικοῖς παλαίσμασι

Ἰσχύϊ, τοῦ τὴν ἡμῶν ἀσθένειαν

Κοσμεῖται, τῷ μαρτυρίῳ ὄμιλος

Θεοτοκίον: Ἡ πύλη, τῆς πρὸς ἡμᾶς σου Κύριε

- Ὁ α΄ Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

Ἦδὴ α΄

Ἦχος δ΄

Ὁ Εἰρμὸς:

Ἀνοίξω τὸ στόμα μου

Ὁ πάντων ἐπέκεινα

Τὸν μέγαν ἐν Μάρτυσι

Ἡμέρα εὐφρόσυνος

Ραντίζει καθάρσια

Θεοτοκίον: Ὠραῖον κᾶν ἄωρον

- Ἔτερος Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

Ἦδὴ α΄

Ἦχος πλ. β΄

Ὁ Εἰρμὸς:

Ὡς ἐν ἠπείρῳ

Ὁ θαυμαστὸς ἐν Ἁγίοις ὄντως Θεός

Τὸ σταθερὸν ἐν τοῖς ἄθλοις καὶ καρτερόν

Δόξα...

Τὴν εὐσεβῆ τῶν Πατέρων πίστιν ψυχῆς

Καὶ νῦν...

Θεοτοκίον:

Θεορρημόνων προρρήσεις πάλαι ἀνδρῶν

Καταβασία:

Ἀνοίξω τὸ στόμα μου

- Κανὼν α' του Μηναίου,

Ἦδὴ γ'

Ἦχος δ'

Ὁ Εἰρμὸς:

Εὐφραίνεται ἐπὶ σοί

Στρατείαν πνευματικὴν

Σταυρώσας ἀσκητικῶ,

Ἐώας ὥσπερ ἀστήρ

Θεοτοκίον:

Μαρτύρων δῆμος τὴν σὴν

- Ὁ α' Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

Ἦδὴ γ'

Ἦχος δ'

Ὁ Εἰρμὸς:

Τοὺς σοὺς ὕμνολόγους

Ἰδεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ Υἱοῦ σου

Νικᾷ πᾶσι τρόποις τὰ βελτίω

Οἰκεῖον καὶ πρέπον σοὶ τὸ δῶρον

Καλλίστην κρηπίδα κατεβάλου

Λυττήσας ὁ νέος ἀποστάτης

Θεοτοκίον:

Ἐπλήσθην μὲν σύμπασα Παρθένε

- Ἴτερος Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

Ἦδὴ γ'

Ἦχος πλ. β'

Ὁ Εἰρμὸς:

Οὐκ ἔστιν Ἄγιος

Ὁ πρὶν τῆς Εὐας τοῖς ὡσί

Τὸν δόλον εἶχε κατ' αὐτοῦ

Δόξα...

Τῶν ἡμερῶν ἡ ἀπαρχή

Καὶ νῦν...

Θεοτοκίον:

Ἐλπίς τοῦ Κόσμου κραταιά

Καταβασία:

Τοὺς σοὺς ὑμνολόγους Θεοτόκε

- Καθίσματα:

Θεοτοκίον:

Τὴν σοφίαν καὶ Λόγον

Ἦχος πλ. δ'

Θεϊκὴν παντευχίαν ἀναλαβῶν

Δόξα...

Μαξιμίνου θωπείαις μὴ ἐκλυθεῖς

Καὶ νῦν...

Θεοτοκίον:

Ὡς πανάμωμος Νύμφη τοῦ Ποιητοῦ

- Κανὼν α' του Μηναίου,

Ἦδὴ δ'

Ἦχος δ'

Ὁ Εἰρμὸς:

Ἐπαρθέντα σε ἰδοῦσα ἡ Ἐκκλησία

Ἐνηδόμενος ταῖς θείαις φωτοχυσίαις

Λαμπροτάταις διαπρέπων ἀνδραγαθίαις

Παρετάξασθε τῷ ὄπλῳ τῆς εὐσεβείας

Θεοτοκίον:

Ὡς ὑπάρχουσαν τῆς κτίσεως ἀνωτέραν

- Ὁ α' Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

Ἦδὴ δ'

Ἦχος δ'

Ὁ Εἰρμὸς:

Ὁ καθημέμος ἐν δόξῃ

Ὡ καινῆς καὶ παραδόξου

Ἴδε πῶς Χριστὸν ἐφίλει

Νικηφόρος ἐκ τῶν ἄθλων

Ὅστοῦν μὲν οὐ συνετρίβη

Θεοτοκίον:

Συνθανόντες τῷ Δεσπότη

- Ἴτερος Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

Ἦδὴ δ΄

Ἦχος πλ. β΄

Ὁ Εἰρμὸς:

Χριστὸς μου δύναμις

Βουλὴν βουλευέται

Εἰς ἔργον ἤνεγκε

Γέγονεν ἔκπυστον

Θεοτοκίον:

Τὴν σὲ Κυήσασαν

Καταβασία:

Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ

- Κανὼν α΄ του Μηναίου,

Ἦδὴ ε΄

Ἦχος δ΄

Ὁ Εἰρμὸς:

Σὺ Κύριέ μου φῶς

Ταῖς θείαις τῆς μητρός

Ὁ βίος σου φωτὶ ἀρετῶν πυρσευόμενος

Νόμοις θεαρχικοῖς

Θεοτοκίον:

Φῶς ἄχρονον ἡμῶν

- Ὁ α' Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

ᾠδὴ ε'
Ὁ Εἰρμὸς:

ᾠχος δ'

Ἐξέστη τὰ σύμπαντα

Ἀνοίγεται σήμερον

Δωρεῖται φερώνυμον

Οὐδὲν πρὸς τὸν Μάρτυρα

Θεοτοκίον:

Ξενίζον ἦν πρότερον

- Ἄλλος Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

ᾠδὴ ε'

ᾠχος πλ. β'

Ὁ Εἰρμὸς:

Τῷ θεῷ φέγγει σου Ἀγαθὲ

Ὁ τότε τοίνυν Ἀρχιερεὺς ὅλος θαμβηθεὶς τοῦ ἀσεβοῦς

Ἀλλ' ὁ ταχὺς ὄντως βοηθός

Ἐκ τῶν ὑψίστων ὁ βοηθός

Θεοτοκίον:

Οὐδεὶς προστρέχων ἐπὶ τὴν σὴν

Καταβασία:

Ἐξέστη τὰ σύμπαντα

- Κανὼν α' τοῦ Μηναίου,

ᾠδὴ στ'

ᾠχος δ'

Ὁ Εἰρμὸς:

Θύσω σοι

Ἐώας, ὡς πολύφωτος ὄρμησας ἥλιος

Ρανίσι, τῶν αἱμάτων σου Μάρτυς κατέκλυσας

Ὡς κρίνα, ἀρετῶν ἐν λειμῶνι ἠνθήσατε

Θεοτοκίον:

Ναὸν σε, τοῦ Θεοῦ καὶ παλάτιον ἔμψυχον

- Ὁ α΄ Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

Ὡδὴ στ΄

ᾠχος δ΄

Ὁ Εἰρμὸς:

Τὴν θεῖαν ταύτην καὶ πάντιμον

Ἀπέστη Θεοῦ τοῦ σώζοντος

Παθῶν κατέστη σοφώτερος

Θεοτοκίον:

Ρυσθέντες σήμερον Δέσποινα

- Ἄλλος Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

Ὡδὴ στ΄

ᾠχος πλ. β΄

Ὁ Εἰρμὸς:

Τοῦ βίου τὴν θάλασσαν

Τὸν ξένον θαμβούμενος

Θεόδωρος ἔφησεν

Ὡς μέγα τὸ θαῦμά σου

Θεοτοκίον:

Φωτὸς οἰκητήριον

Καταβασία:

Τὴν θεῖαν ταύτην καὶ πάντιμον

- Κοντάκιον:

Πίστιν Χριστοῦ ὡσεὶ θώρακα

ᾠχος πλ. δ'

Ὁ Οἶκος:

Τὸν ἐν θρόνῳ φωτὸς ἐποχούμενον

ᾠχος πλ. δ'

Συναξάριον:

Τῇ ΚΓ' τοῦ αὐτοῦ μηνός

Ἐπόμνημα τοῦ Τριωδίου:

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Σαββάτῳ τῆς πρώτης Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν...

- Κανὼν α' του Μηναίου,

ᾠδὴ ζ'

ᾠχος δ'

Ὁ Εἰρμὸς:

Ἐν τῇ καμίνῳ Ἀβραμιαῖοι παῖδες τῇ Περσικῇ

Ἐπὲρ χρυσίον

Μετὰ τὸ τέλος

Ὅλος ταῖς θεαῖς

Νομεὺς προβάτων

Θεοτοκίον:

Μὴ διαφθείρας

- Ὁ α΄ Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

ᾠδὴ ζ΄

ᾠχος δ΄

Ὁ Εἰρμὸς:

Οὐκ ἐλάτρευσαν

Νόμον ἔφησας μὴ κεῖσθαι τοῖς δικαίοις σου

Ὡς ἡδίστη καὶ μεγάλη καὶ χαρμόσυτος

Τὸν πρὸς δράκοντας δεινοὺς ἀντιταξάμενον

Θεοτοκίον:

Ὁ Γενάρχης μὲν προγνοὺς τὴν ψυχολέτειραν

- Ἄλλος Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

ᾠδὴ ζ΄

ᾠχος πλ. β΄

Ὁ Εἰρμὸς:

Δροσοβόλον μὲν τὴν κάμινον

Δροσοβόλος ἀθυμίας καὶ φλογώσεως

Βασιλεῦ παρανομώτατε αἰσχύνθητι

Ἰουλιανὲ ἀνόητε

Θεοτοκίον:

Ἐπὲρ λόγον σου ἡ σύλληψις γεγένηται

Καταβασία:

Οὐκ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει οἱ θεόφρονες
- Κανὼν α' του Μηναίου,

ᾠδὴ η´

ᾠχος δ'

Ὁ Εἰρμὸς:

Χεῖρας ἐκπετάσας Δανιήλ

Ἄνυστακτον φέρων τὸν πυρσόν

Κόσμος Ἀσκητῶν καὶ Ἀθλητῶν

Αἵμασι κατήρδευσας ψυχάς

Θεοτοκίον:

Ρῆζον τὸν κλοιόν μου τὸν βαρύν

- Ὁ α´ Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

ᾠδὴ η´

ᾠχος δ'

Ὁ Εἰρμὸς:

Λυτρωτὰ τοῦ παντός

Ἡ χαρὰς τῇ γεννήσει πληρώσασα

Σαββατίσωμεν ἄνθρωποι σήμερον

Ἀληθῶς τοῦτο πρῶτον ἐν Σάββασι

Βασιλέως Θεοῦ ἀγνοῖς βρώμασι

Θεοτοκίον:

Βεβαιοῖ τὸ σὸν Κόρη μυστήριον

- Ἔτερος Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

ᾠδὴ η´

ᾠχος πλ. β´

Ὁ Εἰρμὸς:

Ἐκ φλογὸς τοῖς Ὁσίοις

Τὸ ἐσπέρας ἠϋλίσθη κλαυθμὸς τοῖς δούλοις σου

Λυτρωτὴν σε εὐρόντες οἱ ἐν κινδύνοις ἡμεῖς

Θεοτοκίον:

Ἀπορεῖ νοῦς ἀνθρώπων τῆς σῆς λοχείας Ἀγνή

Καταβασία:

Παῖδας εὐαγεῖς ἐν τῇ καμίνῳ

- Κανὼν α' του Μηναίου,

ᾠδὴ θ´

ᾠχος δ´

Ὁ Εἰρμὸς:

Λίθος ἀχειρότμητος ὄρους

Ἴδε σε στιγμάτων τῷ κάλλει

Ὡς περικαλῆς σου ὁ πόθος

Σὲ τῆς Ἐκκλησίας ἐν ὕψει

Ἦρθης πρὸς μονὰς ἀκηράτους

Θεοτοκίον:

Φωτὸς οἰκητήριον ὄφθης

- Ὁ α´ Κανὼν τοῦ Τριωδίου,

ᾠδὴ θ´

ᾠχος δ´

Ὁ Εἰρμὸς:

*Ὁ τόκος σου ἄφθορος ἐδείχθη
Συντρέχει τὰ πλήθη πανταχόθεν
Ἀνδρίζου Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία
Τὸν δόξαντα πάλαι τεθνηκέναι*

Θεοτοκίον:

*Ὡς θείαν σφραγιδα σε τοῖς ὕμνοις
- Ἔτερος Κανὼν τοῦ Τριωδίου,*

Ἦδὴ θ'

Ἦχος πλ. β'

Ὁ Εἰρμὸς:

*Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον
Καλῶς ἐδείχθης πρόμαχος Ἐνδοξε
Τὸ σὸν παμμάκαρ θαῦμα Θεόδωρε
Ὅρῶν τὸν πόθον τῶν εὐφημούντων σε*

Θεοτοκίον:

Ἦμνεῖν Παρθένε σὲ οὐ παύομεθα

Καταβασία:

Ἄπας γηγενῆς, σκιρτάτω τῷ πνεύματι

10. Εξαποστειλᾶριον Τριωδίου:

Προσόμοια προς το *Τοῖς Μαθηταῖς:*

Στεφανηφόρος Ἄγιε

Ἦχος β'

Θεοτοκίον Τριωδίου:

Ἐν τῇ γαστρὶ σου Κύριος ᾠχος β'

11. Αἶνοι:

Στιχηρά προσόμοια προς το *Τῶν οὐρανίων ταγμάτων*

Τὸν ἀριστέα τῆς ἄνω ᾠχος α'

Τῇ φερωνύμῳ σου κλήσει ᾠχος α'

Τῆς εὐσεβείας τὸν πλοῦτον ᾠχος α'

Τῇ παμφαεῖ πανηγύρει ᾠχος α'

Δόξα...

Δοξαστικὸν:

Ἀγιωσύνης δωρεά ᾠχος πλ. β'

Καὶ νῦν...

Θεοτοκίον:

Θεοτόκε σὺ εἶ ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή ᾠχος πλ. β'

12. Μεγάλη δοξολογία: *Δόξα Σοι τῶ δείξαντι τὸ φῶς* ᾠχος πλ. β'

13. Απολυτίκιον:

Μεγάλα τὰ τῆς πίστεως κατορθώματα ᾠχος β'

Μέρος Β΄

5. Μεταγραφές και μουσικολογικές αναλύσεις επιλεγμένων έργων

5.1. Προλεγόμενα¹³⁵

Το δεύτερο μέρος αυτής της εργασίας περιλαμβάνει τις μεταγραφές επιλεγμένων τροπαρίων από τις ακολουθίες του Εσπερινού και του Όρθρου του εορτασμού του Αγίου Θεοδώρου Τήρωνος (διά των κολλύβων θαύμα). Τα τροπάρια αυτά έχουν επιλεγεί από το "Δοξαστάριον" του Πέτρου Πελοποννήσιου. Ο Πέτρος Πελοποννήσιος (1730–1777) ήταν σημαντικός Έλληνας μουσικός και μελοποιός της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Γεννήθηκε στην Πελοπόννησο και δραστηριοποιήθηκε κυρίως στην Κωνσταντινούπολη ως πρωτοψάλτης του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Συνέβαλε σημαντικά στη διαμόρφωση και ανανέωση της βυζαντινής μουσικής παράδοσης, συνθέτοντας και αναθεωρώντας πολλά εκκλησιαστικά μέλη. Το έργο του επηρέασε βαθιά την ψαλτική παράδοση και θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους μελοποιούς της Βυζαντινής Μουσικής.¹³⁶

Επιπλέον, αυτό το μέρος περιλαμβάνει τις αναλύσεις των τροπαρίων, καθώς και συμπερασματικούς πίνακες βασισμένους στη δομική, μετρική, τροπική και συντακτική ανάλυση.

Στη *δομική* και *μετρική* ανάλυση, το κείμενο χωρίζεται σε:

¹³⁵ Η παρούσα ενότητα βασίζεται σε: Αλεξάνδρου Μαρία, *Μορφολογία* V, 2010-2011, σελ. 22-26.

¹³⁶ Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/Πέτρος_ο_Πελοποννήσιος (03/09/2024).

- **περιόδους** (μεγάλα τμήματα που περιλαμβάνουν στίχους και ολοκληρώνουν μια γενική έννοια),

- **στίχους** (φράσεις που περιλαμβάνουν κώλα, με το σύνολο των συλλαβών των λέξεων να μην ξεπερνά τις 20),

- **μουσικοποιητικά κώλα** (μικρότερες φράσεις που καθορίζονται από τη μουσική κατάληξη και το ποιητικό νόημα. Στους πίνακες καταγράφονται οι αριθμοί των συλλαβών και οι χρόνοι πρώτοι των μουσικοποιητικών κώλων).

Στην *τροπική* και *μουσικοσυντακτική* ανάλυση εξετάζονται τα εξής στοιχεία:

- **οι ήχοι** που χαρακτηρίζουν κάθε κομμάτι (στα τροπάρια της παρούσας μελέτης υπάρχουν ενδείξεις φθορών, οπότε πέρα από την καταγραφή του ήχου, καταγράφονται και οι μεταβολές του. Εάν οι φθορές δεν τοποθετούνται στους αντίστοιχους φθόγγους (**Εικόνα 12**), πρέπει να γίνει μεταφορά με βάση τη νότα όπου εμφανίζεται η φθορά),

- **οι καταλήξεις** (στους πίνακες καταγράφονται οι μαρτυρίες, οι φθόγγοι και το είδος των καταλήξεων. Οι καταλήξεις διακρίνονται σε ατελείς, εντελείς και τελικές),

- **οι μουσικές φράσεις και οι χαρακτηριστικές θέσεις** (μελωδικές φόρμουλες), που δηλώνονται με τα γράμματα της λατινικής αλφαβήτου,

- **τα μελωδικά τόξα.**

ΓΕΝΗ	ΗΧΟΙ	ΦΘΟΓΓΟΙ											ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	
		Ζω	Νη	Πα	Βου	Γα	Δι	Κε	Ζω'	Νη'	Πα'	Βου'		
Διατονικό, (χρόα μαλακή)	α', πλ. α', δ', πλ. δ', βαρύς διατονικός	Ξ	Ϛ	ϙ	Ξ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ			Οι διατονικές φθορές μπορούν να επαναφέρουν γενικά το διατονικό γένος μετά από μεταβολή σε χρωματικό ή εναρμόνιο γένος, ή, πιο ειδικά, να δείχνουν μεταβολή στο συγκεκριμένο διατονικό ήχο στο αποίο ανήκουν.
		βαρύς απλούς	πλ. δ'	α', πλ. α', δ' στιχ.	Λ έ γ ε τ ο ς	γ', βαρύς εκ του Γα	δ'	α' τετράφ.	λέγετος, βαρύς τετράφ. και επτάφ.	πλ. δ' (επτά φ.)				
Χρω- μα- τι- κό	Χρόα μαλακή	β'	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	Οι φθορές εναλλάσσονται σε διάστημα τρίτης (διφωνίας)	
	Χρόα σκληρή	πλ. β'		ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ	ϙ		
Εναρμόνιο (ή σκληρό διατονικό)	γ', βαρύς όταν βαδίζουν κατά τριφωνία					ϙ			ϙ					

Άλλα σύμβολα:

- ⚭ διαρκής διεση τοποθετείται στο φθόγγο Γα και ζητεί το Βου με διεση (6 μόρια)
- ⚮ διαρκής ύφεση τοποθετείται στο φθόγγο Κε και ζητεί το Ζω με ύφεση (6 μόρια): βλ. περιγραφή του γ' ήχου
- ⚭ κλιτόν
- ⚮ ζυγός
- ⚭ σπάθη

χρόες

Εικόνα 12. Συνοπτικός πίνακας φθορών της Νέας Μεθόδου, με αναφορά στους αντίστοιχους ήχους και φθόγγους. Εάν μια φθορά τοποθετηθεί σε διαφορετικό φθόγγο από τον συνήθη της, αυτό συνεπάγεται τη μετατόπιση του αντίστοιχου ήχου σε άλλη μελωδική βαθμίδα.¹³⁷

¹³⁷ Πηγή: Μαρία Αλεξάνδρου, *Παλαιογραφία Βυζαντινής Μουσικής, Μουσικολογικές & Καλλιτεχνικές Αναζητήσεις*, α' αναθεωρημένη έκδ. (Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, 2017): <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/6487> (03/09/2024), σ. 873.

5.2. Μουσικολογική ανάλυση τροπαρίων εις τον Εσπερινό και τον Όρθρο

5.2.1. Στιχηρό ιδιόμελο σε Ήχο πλ. α΄: *«Δεῦτε πιστοὶ ἐπεργασώμεθα»¹³⁸*

¹³⁸ Πέτρος Πελοποννήσιος, *Δοξασάριον*, τ. Β΄ (Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.]), σελ. 59-60.

Περίληψη περιεχομένου	Δομική και μετρική ανάλυση						Τροπική και μουσικοσυντακτική ανάλυση					
	Περίοδοι	Στίχοι	Κώλα (μουσικοποιητικές φράσεις)	Ποιητικό κείμενο, με σημάδια στίξης και με την ένδειξη φθορών	Αρ. συλλ.	Χρ. πρ.	Ήχος		Καταλήξεις		Μουσικές γραμμές (φράσεις) και χαρακτηριστικές θέσεις (φόρμουλες).	Μελωδικά τόξα
Προτροπή των πιστών σε ευσέβεια, αποφυγή αδικίας, ανάπτυξη χαρισμάτων, βοήθεια στους έχοντες ανάγκη και μετάνοια προς τον Χριστό.	I	A	1.	Δεύτε πιστοὶ ἐπεργασώμεθα, ἐν φωτὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ	19	23,5	πλ. α'		Κ	ατ.	a w	
		B'	2.	ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν,	15	26,5			Π q	εντ.	b x,y	
		Γ	3.	πᾶσαν ἄδικον συγγραφὴν ἀφ' ἑαυτῶν,	12	18	πλ. β'	πλ. α'	Κε	ατ.	c w'	
		Δ	4.	τοῦ πλησίων ἀφελώμεθα,	9	20	πλ. α'		Κ	ατ.	d y	
		E	5.	μὴ τιθέντες πρόσκομμα τούτῳ εἰς σκάνδαλον,	13	28			Π q	εντ.	e x,y	
		ΣΤ	6.	ἀφήσωμεν τῆς σαρκὸς τὴν εὐπάθειαν,	12	22			Κ q	ατ.	f y	
		Z	7.	αὐξήσωμεν τῆς ψυχῆς τὰ χαρίσματα,	12	26			Κ q	ατ.	g y	
		H	8.	δώσωμεν ἐνδεέσιν ἄρτον,	9	13			Δι	ατ.	h	
		Θ	9.	καὶ προσέλθωμεν Χριστῷ,	7	11,5			Δι	ατ.	i z	
			10.	ἐν μετάνοιᾳ βοῶντες.	8	18,5			Π q	εντ.	j y	
		I	11.	ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον ἡμᾶς.	11	18			Δι	τελ.	k z'	

5.2.1.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης

- ❖ Το κομμάτι είναι μονομερές.
- ❖ Αποτελείται από 10 στίχους και 11 μουσικοποιητικά κώλα.
- ❖ Είναι σε δίσημο ρυθμό.
- ❖ Ο αριθμός των συλλαβών ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 7-19.
- ❖ Ο αριθμός των χρόνων πρώτων ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 11,5-26,5.
- ❖ Το κομμάτι κινείται στον ηχοχώρο του πλαγίου πρώτου ήχου (διατονικό γένος) με μεταβολές στον πλάγιο του δευτέρου ήχου (χρωματικό γένος).
Στο κ. 3 γίνεται μεταβολή στον πλάγιο του δευτέρου και επιστροφή ξανά στον πλάγιο του πρώτου. Συγκεκριμένα, εμφανίζεται φθορά χρωματικού γένους στον τρίτο χρόνο πρώτο, στη συλλαβή *ά(δικον)*. Στον έβδομο χρόνο πρώτο με χρήση διατονικής φθοράς επιστρέφει το κομμάτι στον πλάγιο του πρώτου.
- ❖ Οι καταλήξεις είναι κυρίως ατελείς. Εμφανίζονται και εντελείς καταλήξεις ενώ, η τελευταία κατάληξη του κομματιού είναι τελική.
- ❖ Σε μεσοσυντακτικό επίπεδο εμφανίζεται ποικιλία μελωδικών γραμμών (a-k).
- ❖ Σε μικροσυντακτικό επίπεδο εμφανίζονται αρκετές επαναλήψεις (αυτούσιες ή παραλλαγμένες ελαφρώς) στις φράσεις (w-z).

- ❖ Στο κομμάτι διακρίνουμε πέντε τύπους μελωδικών τόξων και παρατηρούμε αρμονική εναλλαγή μεταξύ τους. Η μελωδία κινείται κυρίως βηματικά ανοδικά-καθοδικά, με πληθώρα συνδυασμών.
- ❖ Ο υψηλότερος φθόγγος που εμφανίζεται στο κομμάτι είναι το Πα' στα κώλα 3,4,6 και 7.
- ❖ Στο κομμάτι εμφανίζεται κορύφωση στο κώλον 7 “αὐξήσωμεν τῆς ψυχῆς...” λόγω πορείας της μελωδικής γραμμής αλλά και λόγω νοήματος (μίμηση προς τα νοούμενα).
- ❖ Στο κ. 3 υπάρχει μία προ-κορύφωση στις λέξεις “τοῦ πλησίον...”.

5.2.2. Στιχηρό ιδιόμελο σε Ήχο β΄:
«Δεῦτε φιλομάρτυρες πάντες»¹³⁹

¹³⁹ Πέτρος Πελοποννήσιος, *Δοξαστάριον*, τ. Β΄ (Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.]), σ. 60-62.

Περίληψη περιεχομένου	Δομική και μετρική ανάλυση						Τροπική και μουσικοσυντακτική ανάλυση				
	Περίοδοι	Στίχοι	Κώλα (μουσικοποιητικές φράσεις)	Ποιητικό κείμενο, με σημάδια στίξης και με την ένδειξη φθορών	Αρ. συλλ.	Χρ. πρ.	Ήχος	Καταλήξεις		Μουσικές γραμμές (φράσεις) και χαρακτηριστικές θέσεις (φόρμουλες).	Μελωδικά τόξα
								Μαρτυρία ή φθόγγος	Είδος		
Κάλεσμα στην εορτή του Αγίου Μάρτυρα Θεόδωρου.	I	A	1.	Δεύτε φιλομάρτυρες πάντες,	9	20	β'	Δι	ατ.	a vv	
		B	2.	πνευματικῶς εὐφρανθῶμεν, καὶ	9	14		Ζω'	ατ.	b w, x	
			3.	πανηγυρισόμεν.	6	14			εν.	c y	

		Γ	4.	σήμερον γὰρ προτίθεται τράπεζαν μυστικὴν,	14	19,5		Δι	ατ.	d w', z		
		Δ	5.	ὁ μάρτυς Θεόδωρος,	7	10,5			ατ.	e		
		Ε	6.	εὐφραίνουσιν τοὺς φιλεόρτους ἡμᾶς,	11	20		Δι	ατ.	f w'', z'		
			7.	τοῦ βοῆσαι πρὸς αὐτόν·	7	14			εν.	g x		
Εξύμνηση των θαυμα- τουργῶν επιτευγμά- των του Αγίου Θεόδωρου: τριπλὸς χαιρετι- σμός.	II	ΣΤ	8.	Χαίροις Αθλοφόρε ἀήττητε,	10	16		Ζω ,		ατελείς	h i x	
		Ζ	9.	 ὁ τὰς ἀπειλὰς τῶν τυράνων,	9	16	πλ. β'		=ΨΔι	ατ.	j x	
			10.	ἐπὶ γῆς καταστρεψάμενος,	9	20			=ΨΠα	εν.	k y	

	H	11.	κ χαίροις,	2	6	β'		Δι	ατ.	l x	↘		
		12.	ό τό πηλινόν σου σώμα,	8	12				ατ.	m w''', x	∪		
		Θ	13.	διά Χριστόν τόν Θεόν,	7	7,5			Δι	ατ.	n	2	
			14.	φ έκδεδωκώς ταῖς βασάνοις,	8	14,5	β'	πλ. β'		=ΨΔι	ατ.	o x	2
	I	15.	χαίροις,	2	6	πλ. β'		Δι=ΨΚε	ατ.	p	∪		
		16.		ό έν ποικίλοις κινδύνοις,	8	13			Γα=ΨΔι	ατ.	q vv	3	
	IA	17.		δόκιμος στρατιώτης άναδειχθείς,	10	16,5	πλ. β'	β'	Δι		ατελείς	r s z	5 ∪

		IB	18.	τῆς οὐρανίου στρατιᾶς.	8	14,5	β'		εν.	γ'	
Δέηση για μεσιτεία για τη σωτηρία των ψυχών.	III	IIΓ	19.	Διὸ δυσωποῦμέν σε,	7	10	β'	Δι	ατ.	t	
			20.	Μαρτύρων ἐγκαλλώπισμα,	8	18		Βου	εν.	γ' y	
		IIΔ	21.	πρέσβευε, ὑπὲρ	5	10		Ζω'	ατ.	u	
			22.	τῶν ψυχῶν ἡμῶν.	5	14			τελ.	v y	

5.2.2.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης¹⁴⁰

- ❖ Το κομμάτι είναι τριμερές.
- ❖ Το κομμάτι κατά βάση είναι σε τετράσημο ρυθμό. Σε δύο μόνο κώλα του κομματιού (κ. 15-16 και κ. 17) και μόνο για δύο μέτρα (ένα μέτρο σε κάθε κώλο αντίστοιχα) γίνεται τρίσημος. Ο τρίσημος ρυθμός έχει σημειωθεί στο πεντάγραμμο.
- ❖ Αποτελείται από 14 στίχους και 22 μουσικοποιητικά κώλα.
- ❖ Ο αριθμός των συλλαβών ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 2-14.
- ❖ Ο αριθμός των χρόνων πρώτων ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 6-20.
- ❖ Το κομμάτι κινείται στον ηχοχώρο του δεύτερου ήχου (χρωματικό γένος/μαλακή χροά) με επανειλημμένες μεταβολές στον πλάγιό του (χρωματικό γένος/σκληρή χροά).
Στο κ. 9 και στο κ. 14 γίνεται μεταβολή και μετάθεση έναν τόνο χαμηλότερα στον πλάγιο του δεύτερου. Συγκεκριμένα, στο κ. 9 εμφανίζεται φθορά χρωματικού γένους (σκληρή χροά) στην λέξη *τάς*. Στο κ. 11 επιστρέφει το κομμάτι ξανά στον δεύτερο ήχο. Στο κ. 14 περνάμε πάλι στον πλάγιο του δευτέρου με φθορά

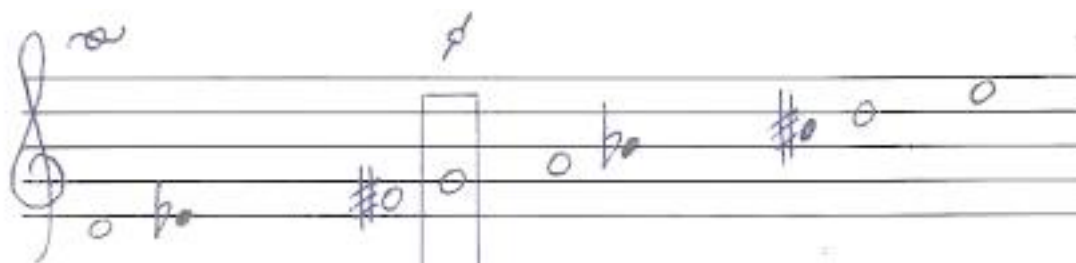
¹⁴⁰ Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως στο κ. 3 έγινε μία μικρή τροποποίηση σε συνεννόηση με την κα. Μαρία Αλεξάνδρου, λόγω τυπογραφικού λάθους. Πιο συγκεκριμένα: στο Πέτρος Πελοποννήσιος, *Λοξαστάριον*, τ. Β' (Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.]), σ. 61 αντί για ολίγον με κέντημα υπό κάτω δεξιά, τροποποιήθηκε σε ολίγον χωρίς κέντημα. Αυτό έγινε διότι δεν εξυπηρετούσε στην σωστή κατάληξη (Βου).

χρωματικού γένους (σκληρή χροά). Στο κ. 16 εμφανίζεται διατονική φθορά και παρατηρούμε πως από εκείνο το σημείο έως τους 3 χρόνους πρώτους του κ. 17 χρησιμοποιείται η μικτή χρωματικο-διατονική κλίμακα του πλαγίου δεύτερου ήχου.

- ❖ Οι καταλήξεις είναι κυρίως ατελείς μέσα στις περιόδους. Στο τέλος της κάθε περιόδου έχουμε εντελή κατάληξη και η τελευταία περίοδος κλείνει με τελική κατάληξη.
- ❖ Σε μεσοσυντακτικό επίπεδο εμφανίζεται ποικιλία μελωδικών γραμμών (a-v). Στα κώλα 18 και 20 παρατηρείται παραλλαγή των κώλων 7 και 3 αντιστοίχως.
- ❖ Σε μικροσυντακτικό επίπεδο εμφανίζονται αρκετές επαναλήψεις (αυτούσιες ή παραλλαγμένες ελαφρώς) στις φράσεις (vv-z).
- ❖ Στο κομμάτι διακρίνουμε οκτώ τύπους μελωδικών τόξων και παρατηρούμε αρμονική εναλλαγή μεταξύ τους. Η μελωδία κινείται κυρίως βηματικά ανοδικά-καθοδικά, με πληθώρα συνδυασμών.
- ❖ Ο υψηλότερος φθόγγος που εμφανίζεται στο κομμάτι είναι το Νη΄ στα κώλα 2,4,6,8,12,19,20 και 22.
- ❖ Στο κομμάτι δεν εμφανίζεται κορύφωση (παρατηρείται κάποιες φορές σε κομμάτια που είναι στον δεύτερο ήχο).

Εύρεση οπλισμού για την μεταβολή στο κ. 9 και κ. 14

Ήχος πλ. β' στην
οικεία του τοποθέτηση

Ήχος πλ. β' σε
μετάθεση
(-1 τόνος
χαμηλότερα)

π	β	γ	δ	ε	ζ	η	θ
6	20	4	12	6	20	4	12
ς	φ	χ	ψ	ω	κ	λ	μ

Handwritten musical notation on a treble clef staff. The notes are: G2 (flat), A2 (flat), B2 (flat), C3 (flat), D3 (flat), E3 (flat). There are some handwritten symbols above the staff.

Γα=ΨΔι

Εύρεση οπλισμού για την μεταβολή στο κ. 16

Μικτή
χρωματικο-
διατονική κλί-
μακα ήχου
πλ. β' στην
οικεία της θέση

Μικτή χρωματικο-
διατονική κλίμακα
ήχου πλ. β' σε
μετάθεση
(-1 τόνος
χαμηλότερα)

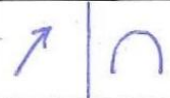

6	20	4	12	10	8	12	10	10	12	12	6	12	4	20	6
---	----	---	----	----	---	----	----	----	----	----	---	----	---	----	---

Γα=ΨΔι

5.2.3. Στιχηρό ιδιόμελο σε Ήχο β΄:
«Τὴν Θεοδώρητον χάριν»¹⁴¹

¹⁴¹ Πέτρος Πελοποννήσιος, *Δοξαστάριον*, τ. Β΄ (Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.]), σ. 62-63.

Περίληψη περιεχομένου	Δομική και μετρική ανάλυση						Τροπική και μουσικοσυντακτική ανάλυση						
	Περίοδοι	Στίχοι	Κώλα (μουσικοποιητικές φράσεις)	Ποιητικό κείμενο, με σημάδια στίξης και με την ένδειξη φθορών	Αρ. συλλ.	Χρ. πρ.	Ήχος	Καταλήξεις		Μουσικές γραμμές (φράσεις) και χαρακτηριστικές θέσεις (φόρμουλες).	Μελωδικά τόξα		
								Μαρτυρία ή φθόγγος	Είδος				
Η χάρη του Θεοδώρου προσφέρεται σε όλους όσους τον επικαλούνται με πίστη και τον εξυμνούν.	I	A	1.	Τὴν Θεοδώρητον χάριν,	8	10	β'	Δι	ατ.	a			
		B	2.	τῶν θαυμάτων σου Μάρτυς Θεόδωρε,	11	16		Ζω'	Δι	.ατελείς	b c v		
		Γ	3.	πᾶσιν ἐφαπλοῖς, τοῖς πίστει σοι προστρέχουσι·	13	28				εν.	d w, x, v, y		
		Δ	4.	δι' ἧς εὐφημοῦμέν σε λέγοντες·	10	14		Δι	ατ.	e v			
Θαύματα και προστασία στους πιστούς που βρίσκονται σε ανάγκη.	II	E	5.	 Αἰχμαλώτους λυτροῦσαι,	7	14	πλ. β'	 =ΨΔι	ατ.	f z			
		ΣΤ	6.	θεραπεύεις νοσοῦντας,	7	10		 =ΨΔι	ατ.	g z			
		Z	7.	 πενομένους πλουτίζεις, καὶ διασφίζεις πλέοντας,	15	20	β'	Βου		εν.	ατ.	h i z v	
		H	8.	μάταιον δρασμόν	5	9,5		Δι	ατ.	j v, w			

			9.	 επέχεις οίκετών,	6	10,5			ατ.	k x, w		
		Θ	10.	καὶ ζημίας φανέρωσιν ποιεῖς, τοῖς συληθεῖσιν Ἀθλητά,	18	29		Δι	ατ..	l		
		I	11.	καὶ στρατιώτας παιδεύεις τῆς ἀρπαγῆς ἀπέχεσθαι,	16	25			ατ.	m y		
		IA	12.	νηπίοις χαρίζεις, συμπαθῶς τὰ αἰτήματα,	14	24			εν.	d' x, v, y		
Δέηση για μεισιτεία για το έλεος του Χριστού.	III	IB	13.	θερμός εύρίσκη προστάτης,	8	12		Zω'	Δι	ατελείς	n o z	
		IIΓ	14.	τοῖς ἐπιτελοῦσί σου τὸ ἱερὸν μνημόσυνον,	15	20			ατ.	h' i z v		
		IA	15.	μεθ' ὧν καὶ ἡμῖν	5	6		Δι	ατ.	p x		
			16.	Ἀθλητὰ ἱερώτατε,	8	12		Zω'	Δι	ατελείς	q r	
		IE	17.	τοῖς ἀνυμνοῦσί σου τὸ μαρτύριον,	11	18		Δι	ατ.	s y		
		IΣΤ	18.	αἴτησαι παρὰ Χριστοῦ	7	9,5		Δι	ατ.	t w		
			19.	τὸ μέγα ἔλεος.	6	14,5			τελ.	u y		

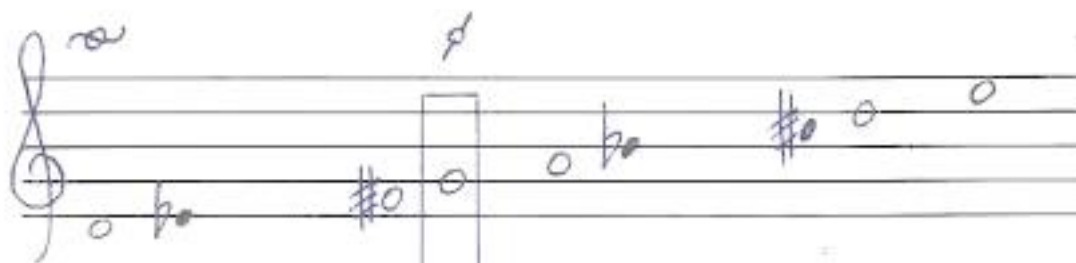
5.2.3.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης

- ❖ Το κομμάτι είναι τριμερές.
- ❖ Το κομμάτι κατά βάση είναι σε δίσημο ρυθμό. Σε δύο μόνο κώλα του κομματιού (κ. 10 και κ. 11) και μόνο για δύο μέτρα (ένα μέτρο σε κάθε κώλο αντίστοιχα) γίνεται τρίσημος. Ο τρίσημος ρυθμός έχει σημειωθεί στο πεντάγραμμο.
- ❖ Αποτελείται από 16 στίχους και 19 μουσικοποιητικά κώλα.
- ❖ Ο αριθμός των συλλαβών ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 5-18.
- ❖ Ο αριθμός των χρόνων πρώτων ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 6-29.
- ❖ Το κομμάτι κινείται στον ηχοχώρο του δεύτερου ήχου (χρωματικό γένος/μαλακή χροά) με μία μεταβολή στον πλάγιό του (χρωματικό γένος/σκληρή χροά).
Στο κ. 5 γίνεται μεταβολή και μετάθεση έναν τόνο χαμηλότερα στον πλάγιο του δεύτερου και κρατάει μέχρι και το κ. 6. Συγκεκριμένα, στο κ. 5 εμφανίζεται φθορά χρωματικού γένους (σκληρή χροά) στην συλλαβή *αιχ(μαλώτους)*. Στο κ. 7 επιστρέφει το κομμάτι ξανά στον δεύτερο ήχο με χρήση φθοράς χρωματικού γένους (μαλακή χροά) στην συλλαβή *πε(νομένους)*.

- ❖ Οι καταλήξεις είναι κυρίως ατελείς μέσα στις περιόδους. Στο τέλος της πρώτης περιόδου έχουμε ατελή κατάληξη, στο τέλος της δεύτερης περιόδου έχουμε εντελή κατάληξη και η τελευταία περίοδος κλείνει με τελική κατάληξη.
- ❖ Σε μεσοσυντακτικό επίπεδο εμφανίζεται ποικιλία μελωδικών γραμμών (a-u). Στα κώλα 12 και 14 παρατηρείται παραλλαγή των κώλων 3 και 7 αντιστοίχως.
- ❖ Σε μικροσυντακτικό επίπεδο εμφανίζονται αρκετές αυτούσιες επαναλήψεις στις φράσεις (v-z).
- ❖ Στο κομμάτι διακρίνουμε επτά τύπους μελωδικών τόξων και παρατηρούμε αρμονική εναλλαγή μεταξύ τους. Η μελωδία κινείται κυρίως βηματικά ανοδικά-καθοδικά, με πληθώρα συνδυασμών.
- ❖ Ο υψηλότερος φθόγγος που εμφανίζεται στο κομμάτι είναι το Νη΄ στα κώλα 1,2,3,7,8,11,12,13,16,17 και 19.
- ❖ Στο κομμάτι δεν εμφανίζεται κορύφωση (παρατηρείται κάποιες φορές σε κομμάτια που είναι στον δεύτερο ήχο).

Εύρεση οπλισμού για την μεταβολή στο κ. 5

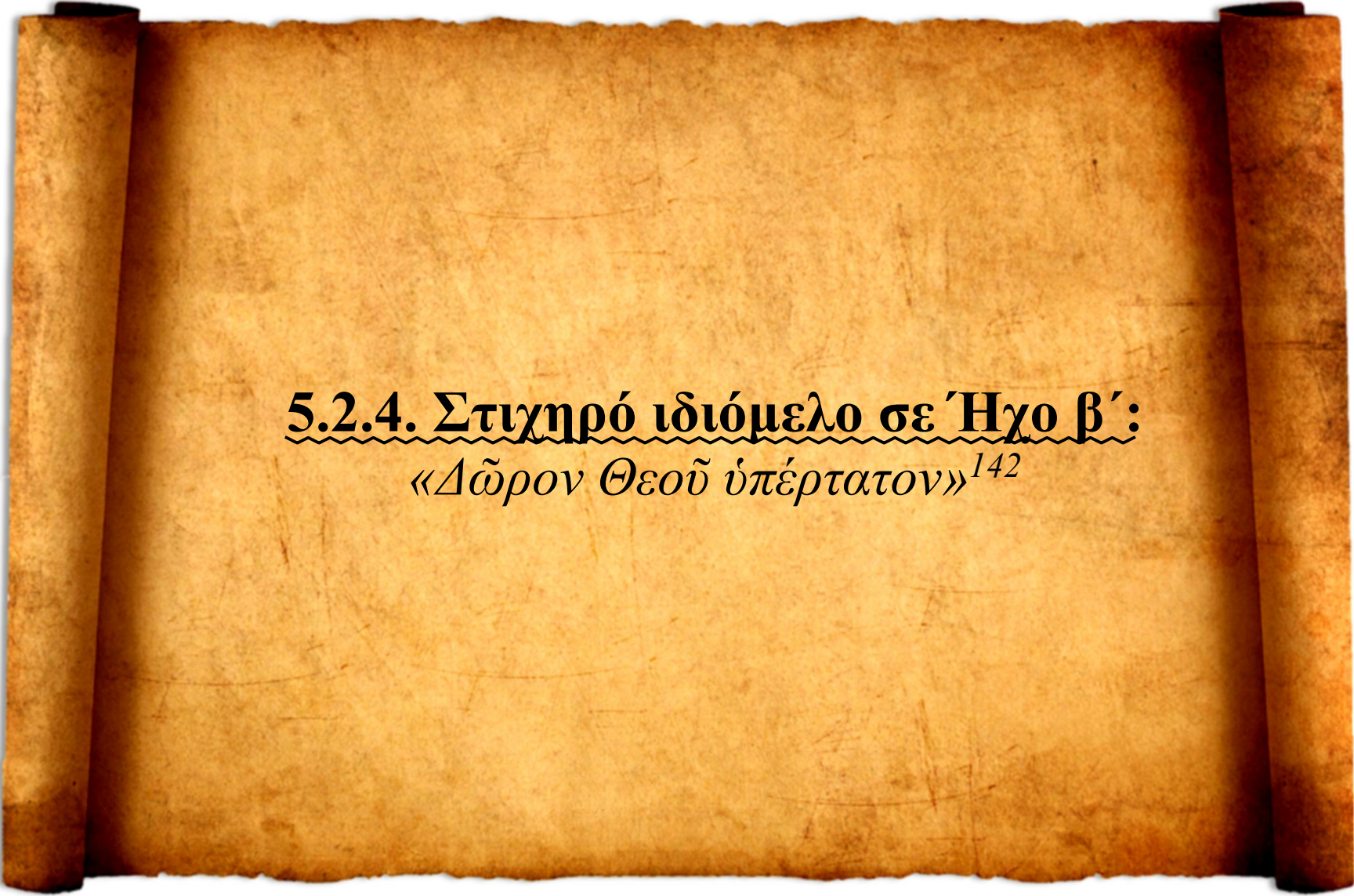
Ήχος πλ. β' στην
οικεία του τοποθέτηση

Ήχος πλ. β' σε
μετάθεση
(-1 τόνος
χαμηλότερα)

π	β	γ	δ	ε	ζ'	η'	θ'
6	20	4	12	6	20	4	12
ς	φ	χ	ψ	ω	ι'	κ'	λ'

Γα = ΨΔι

5.2.4. Στιχηρό ιδιόμελο σε Ήχο β΄:
«Δῶρον Θεοῦ ὑπέρτατον»¹⁴²

¹⁴² Πέτρος Πελοποννήσιος, *Δοξαστάριον*, τ. Β΄ (Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.]), σ. 63-64.

Περίληψη περιεχομένου	Δομική και μετρική ανάλυση						Τροπική και μουσικοσυντακτική ανάλυση					
	Περίοδοι	Στίχοι	Κώλα (μουσικοποιητικές φράσεις)	Ποιητικό κείμενο, με σημάδια στίξης και με την ένδειξη φθορών	Αρ. συλλ.	Χρ. πρ.	Ήχος	Καταλήξεις		Μουσικές γραμμές (φράσεις) και χαρακτηριστικές θέσεις (φόρμουλες).	Μελωδικά τόξα	
							Μαρτυρία ή φθόγγος	Είδος				
Ο μάρτυρας Θεόδωρος, ανώτατο δώρο του Θεού, εκπληρώνει αιτήσεις μετά θάνατον.	I	A	1.	Δῶρον Θεοῦ ὑπέρτατον, ἀνεδείχθης Μάρτυς Θεόδωρε,	18	32	β'	β	εν.	a s, t, s, v u	m	
		B	2.	ὅτι καὶ μετὰ τέλους,	7	14						Δι
		Γ	3.	ὡς ζῶν,	2	4		Δι	ατ.	d y	↗	
			4.	τοῖς προστρέχουσι παρέχεις τὰς αἰτήσεις.	12	22		β	εν.	e x, w', y, w', t' u	m	
Ο υἱός μιας χήρας σώζεται με τη βοήθεια του Θεόδωρου, ο οποίος εμφανίζεται αόρατα.	II	Δ	5.	Ὅθεν υἱὸν ἀρπαγέντα γυναίου ποτέ,	13	18	Δι	ατ.	f x, w', z	z		
		E	6.	δορυάλωτον ἐν ἀλλοπίστῳ στρατῶ,	12	20	Δι	Δι	ατελείς	g h u x, w, z	z z	
		ΣΤ	7.	ἐπιστάσα ἡ χήρα,	7	12	Ζω'	Δι	ατελείς	i x, t' u	u	
			8.	τοῖς δάκρυσι τὸν Ναόν σου κατέβρεχεν.	12	25	β	Βου	ατ.	εν.	j a' w', v	z u
		Ζ	9.	αὐτὸς δὲ ὡς συμπαθής,	7	14	Δι	ατ.	k x, s, z	z		
			10.	ἐφ' ἵππῳ λευκῷ ἐπιβάς,	8	10	Δι	ατ.	l s	u		

		H	11.	ταύτης τὸν παῖδα,	5	10		ατ.	ί ρ υ	
			12.	ἀοράτως παρέστησας,	8	18		εν.	α'' χ, σ, υ	
		Θ	13.	καὶ μετὰ τοῦτο σὺν τούτῳ ἐνεργῶν, τοῖς θαύμασιν οὐκ ἔλιπες.	19	21,5		ατ.	μ ω', γ	
Δέηση για μεσιτεία για τη σωτηρία των ψυχών.	III	I	14.	Ἀλλ' αἰτήσαι Χριστὸν τὸν Θεόν,	9	14	Δι	ατ.	π ω', χ	
			15.	σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.	8	18,5	Δι		ατ. τελ.	ο ρ χ, υ

5.2.4.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης

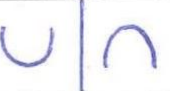

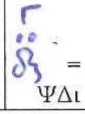
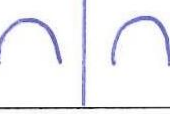

- ❖ Το κομμάτι είναι τριμερές.
- ❖ Το κομμάτι κατά βάση είναι σε δίσημο ρυθμό. Σε ένα μόνο κώλο του κομματιού (κ. 8) και μόνο για ένα μέτρο, γίνεται τρίσημος. Ο τρίσημος ρυθμός έχει σημειωθεί στο πεντάγραμμο.
- ❖ Αποτελείται από 10 στίχους και 15 μουσικοποιητικά κώλα.
- ❖ Ο αριθμός των συλλαβών ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 2-19.
- ❖ Ο αριθμός των χρόνων πρώτων ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 4-32.
- ❖ Το κομμάτι κινείται στον ηχοχώρο του δεύτερου ήχου (χρωματικό γένος/μαλακή χροά) και δεν γίνεται καμία μεταβολή.
- ❖ Οι καταλήξεις είναι κυρίως ατελείς μέσα στις περιόδους. Στο τέλος της πρώτης περιόδου έχουμε εντελή κατάληξη, στο τέλος της δεύτερης περιόδου έχουμε ατελή κατάληξη και η τελευταία περίοδος κλείνει με τελική κατάληξη.
- ❖ Σε μεσοσυντακτικό επίπεδο εμφανίζεται ποικιλία μελωδικών γραμμών (a-p). Στα κώλα 8, 11 και 12 παρατηρείται παραλλαγή των κώλων 1, 7 και ξανά 1 αντιστοίχως.

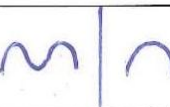

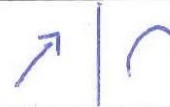
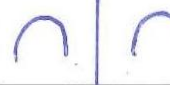
- ❖ Σε μικροσυντακτικό επίπεδο εμφανίζονται αρκετές επαναλήψεις (αυτούσιες ή παραλλαγμένες ελαφρώς) στις φράσεις (s-z).
- ❖ Στο κομμάτι διακρίνουμε έξι τύπους μελωδικών τόξων και παρατηρούμε αρμονική εναλλαγή μεταξύ τους. Η μελωδία κινείται κυρίως βηματικά ανοδικά-καθοδικά, με πληθώρα συνδυασμών.
- ❖ Ο υψηλότερος φθόγγος που εμφανίζεται στο κομμάτι είναι το Νη΄ στα κώλα 1,2,4,6,7,8,10,11,12,14 και 15.
- ❖ Στο κομμάτι εμφανίζεται κορύφωση στο κ. 14 “Χριστὸν τὸν Θεόν,” λόγω πορείας της μελωδικής γραμμής αλλά και λόγω νοήματος (μίμηση προς τα νοούμενα).

5.2.5. Στιχηρό ιδιόμελο σε Ήχο β΄:
«Θείων δωρεῶν»¹⁴³

¹⁴³ Πέτρος Πελοποννήσιος, *Δοξαστάριον*, τ. Β΄ (Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.]), σ. 64-65.

Περίληψη περιεχομένου	Δομική και μετρική ανάλυση						Τροπική και μουσικοσυντακτική ανάλυση					
	Περίοδοι	Στίχοι	Κώλα (μουσικοποιητικές φράσεις)	Ποιητικό κείμενο, με σημάδια στίξης και με την ένδειξη φθορών	Αρ. συλλ.	Χρ. πρ.	Ήχος	Καταλήξεις		Μουσικές γραμμές (φράσεις) και χαρακτηριστικές θέσεις (φόρμουλες).	Μελωδικά τόξα	
								Μαρτυρία ή φθόγγος	Είδος			
Ο Θεόδωρος τιμάται για τις θεϊκές του δωρεές και την ανέμη θεία φωτεινότητά του.	I	A	1.	Θείων δωρεών, επώνυμόν σε γεραίρω,	13	22	β'		Δι	ατελείς	a b oo, pp qq, rr s	
			2.	τρισμακάρο Θεόδωρε·	7	18			εν.	c t, u, v		
		B	3.	του φωτός γάρ του θείου,	7	14		Δι	ατ.	d w, pp'		
			4.	ἄδυτος φαστήρ ἀναδειχθείς,	9	14		Δι	Δι	ατελείς	e f oo u, pp	
		Γ	5.	κατέλαμψας ἄθλοισ σου,	7	11,5		Δι	ατ.	g x, y, oo'		
			6.	τήν σύμπασαν Κτίσιν,	6	12,5			εν.	h w, rr' s		
Ο Θεόδωρος συντρίβει τον δράκο και ο Χριστός τον στεφανώνει για τους ἄθλους του.	II	Δ	7.	καὶ πυρὸς ἀκμαιότερος φανείς,	10	15,5	πλ. β'	Κε=	Γα=	εν.	i r'	
			8.	τήν φλόγα κατέσβεσας,	7	16		ΨΖω'	ΨΔι		d' w, pp''	
		E	9.	καὶ τοῦ δολίου δράκοντος,	8	15,5			= ΨΠα	εν.	j w, v'	
			10.	τήν κάραν συνέτριψας·	7	15		Γα=		ατ. εν.	kl z v''	
								= ΨΝη	ατ.	m t, s		

		ΣΤ	11.	 διό ἐν τοῖς ἄθλοις σου, Χριστὸς ἐπικαμφθεῖς	13	22	β'		ατ.	n w', u, w, pp		
		Z	12.	ἐστεφάνωσε τὴν θεῖαν κάραν σου.	11	19,5		Δι	Δι	ατελείς	k' l' t z t', v'	
Δέηση για μεσιτεία για τη σωτηρία των ψυχών.	III	H	13.	Μεγαλομάρτυς Ἀθλητά,	8	12,5			ατ.	a' t'', oo, pp		
			14.	ὡς ἔχων παρησίαν πρὸς Θεὸν	10	11		Δι	ατ.	o qq', u		
		Θ	15.	ἐκτενῶς ἰκέτευε,	7	12		Zω'	Δι	ατελείς	i p t y, w	
			16.	ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.	7	16		Δι	Δι	ατ. τελ.	q r x t, t'' s	

5.2.5.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης¹⁴⁴

- ❖ Το κομμάτι είναι τριμερές.
- ❖ Το κομμάτι κατά βάση είναι σε τετράσημο ρυθμό. Σε ένα μόνο κώλο του κομματιού (κ. 14) και μόνο για ένα μέτρο, γίνεται τρίσημος. Ο τρίσημος ρυθμός έχει σημειωθεί στο πεντάγραμμο.
- ❖ Αποτελείται από 9 στίχους και 16 μουσικοποιητικά κώλα.
- ❖ Ο αριθμός των συλλαβών ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 2-19.
- ❖ Ο αριθμός των χρόνων πρώτων ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 11-22.
- ❖ Το κομμάτι κινείται στον ηχοχώρο του δεύτερου ήχου (χρωματικό γένος/μαλακή χροά) με μία μεταβολή στον πλάγιό του (χρωματικό γένος/σκληρή χροά).
Στο κ. 7 γίνεται μεταβολή και μετάθεση έναν τόνο χαμηλότερα στον πλάγιο του δεύτερου. Συγκεκριμένα, στο κ. 7 εμφανίζεται φθορά χρωματικού γένους (σκληρή χροά) στην λέξη καιί. Στο κ. 9 παρατηρούμε πως με χρήση φθοράς διατονικού γένους στην συλλαβή *δο(λίου)*, χρησιμοποιείται η μικτή χρωματικο-διατονική κλίμακα του πλαγίου δευτέρου

¹⁴⁴ Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως στο κ. 6 έγινε μία μικρή τροποποίηση σε συνενόση με την κα. Μαρία Αλεξάνδρου, λόγω τυπογραφικού λάθους. Πιο συγκεκριμένα: στο Πέτρος Πελοποννήσιος, Δοξαστάριον, τ. Β' (Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.]), σ. 65 αντί για ολίγον και από πάνω ίσον και κεντήματα με γοργόν, τροποποιήθηκε σε ολίγον και κεντήματα με γοργόν από πάνω. Αυτό έγινε διότι δεν εξυπηρετούσε στην σωστή κατάληξη (Βου).

ήχου. Το κομμάτι επιστρέφει ξανά στον δεύτερο ήχο στο κ. 11 με χρήση φθοράς χρωματικού γένους (μαλακή χροά) στην συλλαβή δι(ό).

- ❖ Οι καταλήξεις είναι κυρίως ατελείς μέσα στις περιόδους. Στο τέλος της πρώτης περιόδου έχουμε εντελή κατάληξη, στο τέλος της δεύτερης περιόδου έχουμε ατελή κατάληξη και η τελευταία περίοδος κλείνει με τελική κατάληξη.
- ❖ Σε μεσοσυντακτικό επίπεδο εμφανίζεται ποικιλία μελωδικών γραμμών (a-r). Στα κώλα 7, 12, 13 και 15 παρατηρείται παραλλαγή ή αυτούσια επανάληψη των κώλων 3, 9, 1 και 7 αντιστοίχως.
- ❖ Σε μικροσυντακτικό επίπεδο εμφανίζονται αρκετές επαναλήψεις (αυτούσιες ή παραλλαγμένες ελαφρώς) στις φράσεις (oo-z).
- ❖ Στο κομμάτι διακρίνουμε οχτώ τύπους μελωδικών τόξων και παρατηρούμε αρμονική εναλλαγή μεταξύ τους. Η μελωδία κινείται κυρίως βηματικά ανοδικά-καθοδικά, με πληθώρα συνδυασμών.
- ❖ Ο υψηλότερος φθόγγος που εμφανίζεται στο κομμάτι είναι το Νη΄ στα κώλα 1,2,5,11,12,14,15 και 16.
- ❖ Στο κομμάτι εμφανίζεται κορύφωση στο κ. 12 “...κάραν σου.” λόγω πορείας της μελωδικής γραμμής αλλά και λόγω νοήματος (μίμηση προς τα νοούμενα).

Εύρεση οπλισμού για την μεταβολή στο κ. 7

Μικτή
χρωματικο-
διατονική κλί-
μακα ήχου
πλ. β' στην
οικεία της θέση

Handwritten musical notation for the first staff, showing a sequence of notes on a treble clef staff with various accidentals.

Handwritten Greek letters and symbols above the fretboard diagram, likely representing notes or chords.

6	20	4	12	10	8	12	10	10	12	12	6	12	4	20	6
---	----	---	----	----	---	----	----	----	----	----	---	----	---	----	---

Μικτή χρωματικο-
διατονική κλίμακα
ήχου πλ. β' σε
μετάθεση
(-1 τόνος
χαμηλότερα)

Handwritten musical notation for the second staff, showing a sequence of notes on a treble clef staff with various accidentals, corresponding to the fretboard diagram above.

Γα=ΨΔι

Εύρεση οπλισμού για την μεταβολή στο κ. 10

Ήχος πλ. β' στην
οικεία του
τοποθέτηση

Γα=ΨΔι

Ήχος πλ. β' σε
μετάθεση
(-1 τόνος
χαμηλότερα)

5.2.6. Δοξαστικὸν σε Ἦχο πλ. β':
«Ὀργάνῳ χρησάμενος ὁ δυσμενῆς»¹⁴⁵

¹⁴⁵ Πέτρος Πελοποννήσιος, *Δοξαστάριον*, τ. Β' (Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.]), σ. 65-67.

Περίληψη περιεχομένου	Δομική και μετρική ανάλυση						Τροπική και μουσικοσυντακτική ανάλυση							
	Περίοδοι	Στίχοι	Κώλα (μουσικοποιητικές φράσεις)	Ποιητικό κείμενο, με σημάδια στίξης και με την ένδειξη φθορών	Αρ. συλλ.	Χρ. πρ.	Ήχος	Καταλήξεις		Μουσικές γραμμές (φράσεις) και χαρακτηριστικές θέσεις (φόρμουλες).	Μελωδικά τόξα			
								Μαρτυρία ή φθόγγος	Είδος					
Ο Ιουλιανός προσπαθεί να μολύνει τους πιστούς χριστιανούς με μιαρά φαγητά.	I	A	1.	Όργανω χρησάμενος ὁ δυσμενής,	11	20	πλ. β'	Δι		ατελείς	a b nn, oo nn			
			2.	τῷ συναποστάτη Τυράννω,	9	15,5			ατ.	c oo, pp				
		B	3.	δι' ἐπινοίας χαλεπῆς,	8	12,5			ατ.	d nn, qq nn				
		Γ	4.	τὸν νηστεία καθαγιζόμενον λαὸν εὐσεβῆ,	15	24		Δι	εν.	e oo, rr, ss, pp, t, nn				
		Δ	5.	τοῖς ἐκ μιᾶν θυσιῶν	8	16		Δι	ατ.	b'd' nn, rr', qq nn				
			6.	κεχραμένοι βρώμασιν,	7	12		Δι		ατελείς	f g u			
		E	7.	ἐπειρᾶτο καταμιαίνειν,	9	20		Πα	εν.	h v, w, x nn				
Ο Θεόδωρος ακυρώνει το σχέδιο του εχθρού, μέσω ονειρίου στον Αρχιερέα.	II	ΣΤ	8.	ἀλλ' αὐτὸς τὸ ἐκείνου μηχανήμα,	11	19	πλ. β'	πλ. δ'	Δι		ατ.	εν.	b'' i nn ss, u	
		Z	9.	σοφωτέρᾳ διέλυσας ἐπινοία,	12	21	πλ. β'	Δι	εν.	j ss, rr, y, oo, pp				
		H	10.	ὄναρ ἐπιστάς, τῷ τότε Ἀρχιερεῖ,	12	21,5		Δι		ατελείς	k v, nn, z b''' nn			

		Θ	11.	καὶ τὸ βαθὺ τῆς γνώμης ἀνακαλύπτων,	12	20,5		Κε		ατ.	εν.	l j' y, oo, pp	
		I	12.	καὶ τὸ ἄτοπον τοῦ ἐγχειρήματος ὑποδηλῶν,	15	26				εν.		m u, nn, oo, x nn	
Ευχαριστίες στον σωτήρα Θεόδωρο και δέηση για μεσιτεία για τη σωτηρία των ψυχών.	III	IA	13.	καὶ δὴ σοι χαριστήρια θύοντες,	11	14				ατ.		n w, ss'	
			14.	σωτήρα ἐπιγραφόμεθα,	9	19,5				ατ.		o u, y, oo	
		IB	15.	ἐτήσιον ἀνάμνησιν τοῦ γενομένου ποιούμενοι,	17	28,5				εν.	a' z'	m' nn, oo, x nn	
		IIΓ	16.	καὶ τὸ λοιπὸν ἐξαιτούμενοι,	9	12		Δι		ατ.		p w, ss'', rr	
		IΔ	17.	τῶν ἐπινοιῶν τοῦ πονηροῦ,	9	14		Δι		ατ.		q ss, t, ss'	
			18.	ἀβλαβεῖς περισώζεσθαι,	8	18				εν.		r ss, pp, u', x nn	
		IE	19.	ταῖς πρὸς Θεόν σου πρεσβείαις,	8	16				εν.		j'' z', z', pp	
			20.	μάρτυς Θεόδωρε.	6	16		Πα		τελ.		s rr, z', ss, nn', x nn	

5.2.6.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης

- ❖ Το κομμάτι είναι τριμερές.
- ❖ Το κομμάτι κατά βάση είναι σε δίσημο ρυθμό. Στα κώλα 1, 8 και 9 γίνεται τρίσημος. Στο κ. 1 γίνεται σε δύο μέτρα, στα κ. 8 και κ. 9 γίνεται σε ένα μέτρο στο κάθε ένα. Ο τρίσημος ρυθμός έχει σημειωθεί στο πεντάγραμμο.
- ❖ Αποτελείται από 15 στίχους και 20 μουσικοποιητικά κώλα.
- ❖ Ο αριθμός των συλλαβών ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 6-17.
- ❖ Ο αριθμός των χρόνων πρώτων ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 12-28,5.
- ❖ Το κομμάτι κινείται στον ηχοχώρο του πλαγίου δευτέρου ήχου (χρωματικό γένος/σκληρή χροά) με μία μικρής διάρκειας μεταβολή στον πλάγιο του τετάρτου (διατονικό γένος/μαλακή χροά).
Στο κ. 8 γίνεται μεταβολή στον πλάγιο του τετάρτου. Συγκεκριμένα, στο κ. 8 εμφανίζεται φθορά διατονικού γένους (μαλακή χροά) στην συλλαβή *μη(χάνημα)*. Στο κώλον 9 παρατηρούμε πως με χρήση φθοράς χρωματικού γένους (σκληρή χροά) στην συλλαβή *(σοφωτέ)ρα*, το κομμάτι επιστρέφει ξανά στον πλάγιο του δευτέρου ήχου (χρωματικό γένος/σκληρή χροά). Επίσης καθ' όλη την διάρκεια του κομματιού και με χρήση φθορών διατονικού γένους παρατηρούμε

πως στο κομμάτι χρησιμοποιείται η μικτή χρωματικο-διατονική κλίμακα του πλαγίου δευτέρου ήχου. Πιο συγκεκριμένα, αυτό συμβαίνει στα κώλα 1, 4, 14, 15 και 18.

- ❖ Οι καταλήξεις είναι κυρίως ατελείς μέσα στις περιόδους. Στο τέλος της πρώτης και της δεύτερης περιόδου έχουμε εντελή κατάληξη ενώ η τελευταία περίοδος κλείνει με τελική κατάληξη.
- ❖ Σε μεσοσυντακτικό επίπεδο εμφανίζεται ποικιλία μελωδικών γραμμών (a-s). Στα κώλα 5, 8, 10, 11, 15 και 19 παρατηρείται παραλλαγή των κώλων 1/3, 1, 1, 9, 1/12 και 9 αντιστοίχως.
- ❖ Σε μικροσυντακτικό επίπεδο εμφανίζονται αρκετές επαναλήψεις (αυτούσιες ή παραλλαγμένες ελαφρώς) στις φράσεις (nn-z).
- ❖ Στο κομμάτι διακρίνουμε έξι τύπους μελωδικών τόξων και παρατηρούμε αρμονική εναλλαγή μεταξύ τους. Η μελωδία κινείται κυρίως βηματικά ανοδικά-καθοδικά, με πληθώρα συνδυασμών.
- ❖ Ο υψηλότερος φθόγγος που εμφανίζεται στο κομμάτι είναι το Νη' στα κώλα 1,2,4,9,14,15,18 και 19.
- ❖ Στο κομμάτι εμφανίζεται κορύφωση στο κ. 18 "...περισώζεσθαι," λόγω πορείας της μελωδικής γραμμής αλλά και λόγω νοήματος (μίμηση προς τα νοούμενα).

5.2.7. Δοξαστικὸν σε Ἦχο πλ. β':
«Ἀγιωσύνης δωρεά»¹⁴⁶

¹⁴⁶ Πέτρος Πελοποννήσιος, *Δοξαστάριον*, τ. Β' (Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.]), σ. 67-68.

Περίληψη περιεχομένου	Δομική και μετρική ανάλυση						Τροπική και μουσικοσυντακτική ανάλυση				
	Περίοδοι	Στίχοι	Κώλα (μουσικοποιητικές φράσεις)	Ποιητικό κείμενο, με σημάδια στίξης και με την ένδειξη φθορών	Αρ. συλλ.	Χρ. πρ.	Ήχος	Καταλήξεις		Μουσικές γραμμές (φράσεις) και χαρακτηριστικές θέσεις (φόρμουλες).	Μελωδικά τόξα
								Μαρτυρία ή φθόγγος	Είδος		
Αποκάλυψη της αγιότητας και της θεϊκής ζωής.	I	A	1.	Άγιωσύνης δωρεά,	7	12	πλ. β'	Δι	ατ.	a u, v, w, x	
			2.	καί πλούτος θείας ζωής,	7	14,5		Δι	ατ. εν.	b c u' y, x	
		B	3.	πεφανέρωσαι τῷ Κόσμῳ Θεόδωρε.	12	24			εν.	d y, x, v, z y, x	
Δόξα της μνήμης του Θεοδώρου από τον Χριστό.	II	Γ	4.	Χριστὸς γάρ σου σοφέ,	6	11,5		Δι	ατ.	a' u, v, w, x	
			5.	τὴν μνήμην ἐδόξασεν·	7	18			εν.	d' u', v, v, z' y, x	
Οι πιστοὶ ἐξυμνοῦν τοὺς ἄθλους τοῦ αγίου.	III	Δ	6.	ἐν ἧ συμφώνως οἱ πιστοί,	8	12,5		Δι	ατ.	e u, x	
			7.	γεγηθότες ὑμνοῦμεν,	7	14		Δι	εν.	f v, v	
		E	8.	τοὺς ἀγῶνας τῶν πόνων σου.	8	18		Πα	τελ.	g x, y, v, x', z y, x	

5.2.7.2. Συμπερασματικά σχόλια της ανάλυσης

- ❖ Το κομμάτι είναι τριμερές.
- ❖ Το κομμάτι είναι σε τετράσημο ρυθμό.
- ❖ Αποτελείται από 5 στίχους και 8 μουσικοποιητικά κώλα.
- ❖ Ο αριθμός των συλλαβών ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 6-12.
- ❖ Ο αριθμός των χρόνων πρώτων ανά κώλον κυμαίνεται ανάμεσα σε 11,5-24.
- ❖ Το κομμάτι κινείται στον ηχοχώρο του πλαγίου δευτέρου ήχου (χρωματικό γένος/σκληρή χροά) και δεν γίνεται καμία μεταβολή.
Καθ' όλη την διάρκεια του κομματιού και με χρήση φθορών διατονικού γένους παρατηρούμε πως στο κομμάτι χρησιμοποιείται η μικτή χρωματικο-διατονική κλίμακα του πλαγίου δευτέρου ήχου. Πιο συγκεκριμένα, αυτό συμβαίνει στα κώλα 2-3 και 5.
- ❖ Στο τέλος της πρώτης και της δεύτερης περιόδου έχουμε εντελή κατάληξη, ενώ η τελευταία περίοδος κλείνει με τελική κατάληξη. Οι καταλήξεις μέσα στις περιόδους είναι ατελείς και εντελείς.

- ❖ Σε μεσοσυντακτικό επίπεδο εμφανίζεται ποικιλία μελωδικών γραμμών (a-g). Στα κώλα 4 και 5 παρατηρείται παραλλαγή των κώλων 1 και 3 αντιστοίχως.
- ❖ Σε μικροσυντακτικό επίπεδο εμφανίζονται αρκετές επαναλήψεις (αυτούσιες ή παραλλαγμένες ελαφρώς) στις φράσεις (u-z).
- ❖ Στο κομμάτι διακρίνουμε τέσσερις τύπους μελωδικών τόξων και παρατηρούμε αρμονική εναλλαγή μεταξύ τους. Η μελωδία κινείται κυρίως βηματικά ανοδικά-καθοδικά, με πληθώρα συνδυασμών.
- ❖ Ο υψηλότερος φθόγγος που εμφανίζεται στο κομμάτι είναι το Νη΄ στα κώλα 2,3,5 και 7.
- ❖ Στο κομμάτι, το οποίο είναι και μικρής διάρκειας, παρατηρούμε πως η κορύφωσή του εμφανίζεται νωρίς. Συγκεκριμένα, εμφανίζεται κορύφωση μόλις στο κ. 2 “...θείας ζωής,” λόγω πορείας της μελωδικής γραμμής αλλά και λόγω νοήματος (μίμηση προς τα νοούμενα).

Μέρος Γ΄

6. Γενικά συμπεράσματα

Οι Άγιοι Θεόδωροι, Στρατηλάτης και Τήρων, αποτελούν εξέχουσες μορφές της χριστιανικής πίστης, τόσο για τον βίο τους όσο και για τα μαρτύριά τους, που ανέδειξαν τη βαθιά αφοσίωση τους στο Χριστό και την αλήθεια Του. Ο Άγιος Θεόδωρος ο Στρατηλάτης, ως στρατηγός και ηγέτης του ρωμαϊκού στρατού, διακρίθηκε για το θάρρος και τη δικαιοσύνη του, ενώ το μαρτύριο του ανέδειξε την αγάπη του για τον Θεό και την άρνησή του να απαρνηθεί την πίστη του παρά τις απειλές και τα βασανιστήρια που υπέστη. Αντίστοιχα, ο Άγιος Θεόδωρος ο Τήρων, αν και νεότερος και στρατιώτης κατώτερης βαθμίδας, ανέδειξε παρόμοιο πνεύμα θυσίας και ανδρείας, αρνούμενος να υποκύψει σε πιέσεις και δοκιμασίες, παρά το νεαρό της ηλικίας του.

Οι δύο άγιοι, μέσα από τα μαρτύριά τους, δεν παρέμειναν μόνο σύμβολα χριστιανικής πίστης και αφοσίωσης, αλλά και πνευματικοί φάροι θάρρους και ελπίδας για τους πιστούς. Η Εκκλησία τους τιμά ως πρότυπα χριστιανικής αρετής και δύναμης, αναγνωρίζοντας τη σημαντική θέση τους στην προώθηση του ευαγγελικού μηνύματος και στην εδραίωση του χριστιανισμού ως της κύριας πνευματικής και ηθικής δύναμης στον κόσμο. Η αφοσίωση και η θυσία τους εμπνέουν διαχρονικά τους πιστούς να αντλούν θάρρος και να παραμένουν σταθεροί στην πίστη τους, ακόμη και σε δύσκολες και αντίξοες συνθήκες.

Τα τροπάρια που επιλέχθηκαν για μεταγραφή και μουσικολογική ανάλυση είναι τα εξής: «*Δεῦτε φιλομάρτυρες πάντε,*», «*Τὴν Θεοδώρητον χάρι,*», «*Δῶρον Θεοῦ ὑπέρτατον,*», «*Θείων δωρεῶ,*», «*Ὅργανω χρησάμενος ὁ δυσμενῆς*» και «*Άγιωσύνης δωρεά*». Το θέμα των παραπάνω τροπαρίων είναι η απόδοση τιμῆς

στον Άγιο Θεόδωρο Τήρωνα από τους πιστούς. Τα τροπάρια αυτά αναγνωρίζουν και δοξάζουν την αρετή και το μαρτύριο του Αγίου, που αποτελεί παράδειγμα πίστης και θάρρους. Επιπλέον, γίνεται αναφορά σε γνωστά θαύματα του Αγίου, που μαρτυρούν τη θεία χάρη και τη δύναμή του. Οι πιστοί, αναγνωρίζοντας την αγιότητά του, απευθύνονται σε αυτόν ζητώντας μεσιτεία και βοήθεια για τη σωτηρία των ψυχών τους. Η δέηση αυτή αντικατοπτρίζει την ανάγκη των πιστών για την ενίσχυση της πίστης τους και την αναζήτηση θείας βοήθειας για την επίτευξη της σωτηρίας.

Από τη δομική και μετρική ανάλυση παρατηρείται ότι τα κομμάτια είναι κυρίως τριμερή, με την πλειονότητα αυτών να εκτελούνται σε τετράσημο και δίσημο ρυθμό. Οι στίχοι τους συνήθως αποτελούνται από ένα ή δύο κώλα, ενώ ο αριθμός των συλλαβών ανά κώλον κυμαίνεται από 2 έως 19. Παράλληλα, οι χρόνοι πρώτοι κυμαίνονται από 4 έως 32.

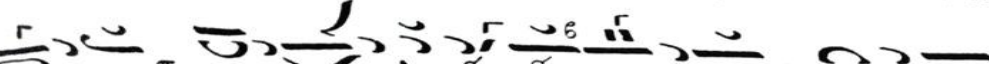
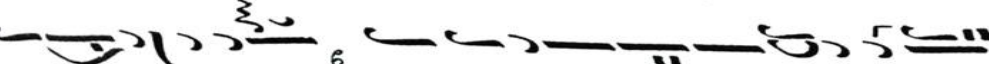

Από την πλευρά της τροπικής ανάλυσης, τα εξεταζόμενα κομμάτια είναι κυρίως σε ήχο β΄. Υπάρχουν επίσης κομμάτια σε ήχο πλ. β΄ και πλ. α΄. Στα περισσότερα παρατηρούνται αλλαγές στους ήχους, και σε τρία από αυτά παρατηρείται μεταβολή σε διαφορετικό ήχο μέσω μετάθεσης κατά -1 τόνου. Δεν εντοπίζεται αλλαγή με παραχορδή (αλλαγή τόνου, ήχου και γένους), σε κανένα από τα κομμάτια. Οι καταλήξεις εναλλάσσονται με αρμονικό τρόπο σε κάθε τροπάριο, και συνήθως, στο τέλος κάθε νοηματικής περιόδου (πέραν της τελικής), παρατηρούμε κυρίως εντελείς και κάποιες φορές ατελείς καταλήξεις.

Από την πλευρά της μουσικοσυντακτικής ανάλυσης, εντοπίζεται ποικιλία φράσεων σε μεσοσυντακτικό επίπεδο, ενώ σε μικροσυντακτικό επίπεδο παρατηρούνται επαναλαμβανόμενες μουσικές φόρμες, οι οποίες συνήθως είναι καταληκτικές και συμβάλλουν στη διαμόρφωση της ιδιαίτερης ταυτότητας του κάθε ήχου. Επιπλέον, στις μελωδικές γραμμές παρατηρούνται κυρίως βηματικές

κινήσεις, με αραιά πηδήματα μεγάλων διαστημάτων και τα μελωδικά τόξα ποικίλλουν.

Είναι, λοιπόν, κατανοητό πως η πολυπλοκότητα της βυζαντινής μουσικής είναι δύσκολο να αποδοθεί με ακρίβεια στο πεντάγραμμο, λόγω της ιδιαίτερης φύσης και των λεπτών αποχρώσεών της. Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να προσφέρει μια όσο το δυνατόν πιο πιστή απεικόνιση, αναδεικνύοντας την πλούσια και μοναδική ποικιλομορφία αυτής της μουσικής παράδοσης.

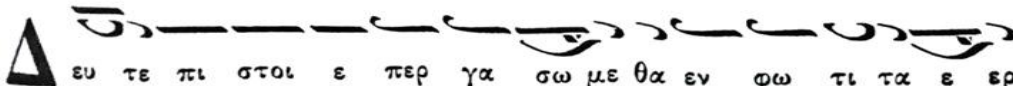
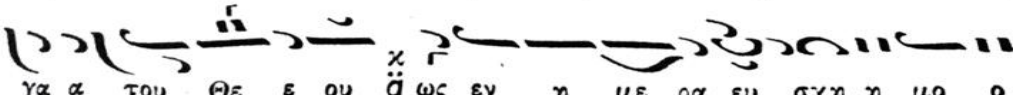
ΤΡΙΩΔΙΟΝ

 λυ τι ι κοις ^Δ εκ πασης ο δου ου πο νη η ρα ας ⁶ λ και στη

 ρι χθω ω μεν τη βα κτη ρι α χ τη ης πι ι ι στεε

 ε ε ως ^π μη ζη λω ω σω μεν τους ε εχ θρους ^Δ του Δε σπο

 τι κου ου Στα αυ ρου ⁶ λ θε ο ποι ου ουν τες τη η ην γα

 στε ε ε ρα ^π αλλ α κο λου θη σω ω μεν τω δι

 α νη στειει ας η η μιν την κα τα του δι α βο λουου

 νι κη ην υ πο ο δει ει ξα αν τι Σω τη η ρι των ψυ υ

 χων η η μω ων

ΤΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ.

Ἰδιόμελα τοῦ Ἑσπερινοῦ. Ἦχος λ̣ ᾠ̣ Πα.

^Δ ευ τε πι στοι ε περ γα σω με θα εν φω τι τα ε ερ

 γα α του θε ε ου ^χ ᾠ̣ ως εν η με ρα ευ σχη η μο ο

¹⁴⁷ Πέτρος Πελοποννήσιος, *Δοξαστάριον*, τ. Β' (Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.]), σ. 59-68.

ΤΡΙΩΔΙΟΝ

νωσ πε ρι ι πα α τη η η η η σω ω ω μεν π ρ

πασαν α α δι κον συγ γρα φην α αφ ε ε α αυ των του

πλησι ον α α φε λω ω ω με ε ε ε θα χ ρ μη τι θε

ε εν τες προ ο σκο ομ μα του τωω εις σκα α α α

αν δα α α λον π ρ α φη σω μεν της σαρ κο ος την ε ευ

πα α α θει ει ει αν χ ρ α αυ ξη σω ω μεν της ψυχης

τα α χα ρι ι ι ι σμα α α α τα χ ρ δω σω μεν εν δε ε

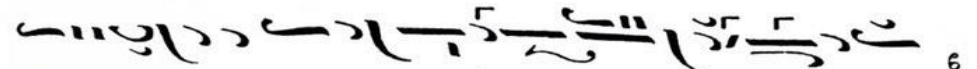
σι ιν α α αρ τον και προ σε ελ θω ω μεν Χρι ι στω

εν με τα νοι οι οι α α α βο ω ω ω ω ν τες π ρ ο

Θε ος η η η μων ε λε η η σον η η μας

Δ ε ε ευ τε φι λο μα αρ τυ "Ετερα του άγ. Θεοδώρου. Ἦχος Δι.

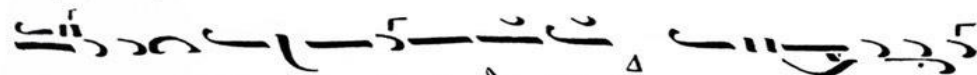
υ υ υ ρες πα αν τες πνευ μα τι κως ευ φρααν θω ω ω

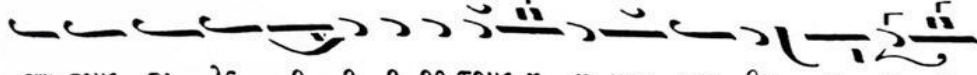
 με εν και πα α νη γυ ρι ι ι ι σωω ω ω μεν ⁶

 ση με ρον γαρ προ τι θε ται τρα α πε ε ζαν μου στι ι κην ο

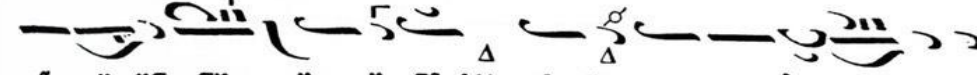
 μα αρ τυς Θε ο ο ο δω ρος ^Δ ε ευ φραι αι νου ου

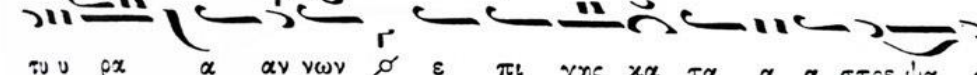
 σαν τους φι λε ο ο ο ορ τους η η μας του βο η η η

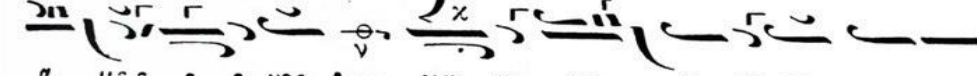
 ησαι προ ος α αυ το ον ⁶ χαι ρις α θλο φο ρε α α

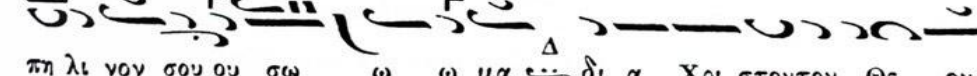
 α η ητ τη η η τε ^Δ ο τας α πει λας τω ω ων

 τυ υ ρα α αν ων ^σ ε πι γης κα τα α α στρε ψα α

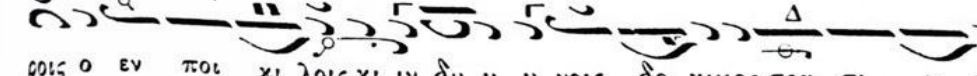
 α με ε ε ε νος ^ϕ χαι αι αι αι αι ρις ο το

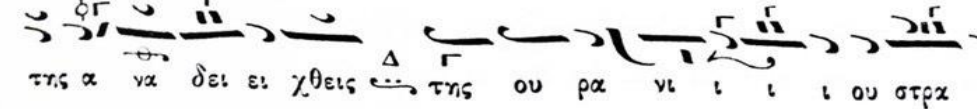
 πη λι νον σου ου σω ω ω μα ^Δ δι α Χρι στον τον Θε ον

 εκ δε δω κως ται αι αις βα α σα α α νοις ^σ χαι αι αι

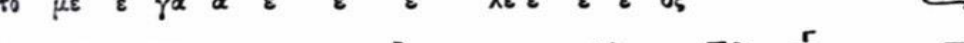
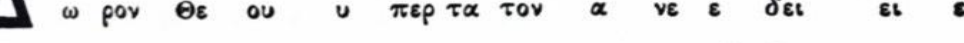

 ρις ο εν ποι κι λοις κι ιν δυ υ υ νοις δο κιμος ^Δ ρα τι ω ω

 τας α να δει ει χθεις ^Δ της ου ρα νι ι ι ι ου στρα α

τι ι α ας ε δει ο δυ σω που με εν σε μα αρ τυ υ ρων
 εγ καλ λω ω ω ω πι ι ι ι σμα πρε σβευ ε ε υ υ
 περ τω ων ψυ υ χω ω ων η η η η μων Δ
T ην θε ο δω ρη τον χα ριν των θαυ μα των σου μαρτυς
 θε ε ε ο δω ω ρε πα α σι ιν ε ε φα α πλοις τοις
 πι στει ει ει ει σοι προσ τρε ε ε ε χου ου ου σι ε δει
 τς ευ φη μου ου μεν σε λε ε ε γον τες αιχ μα λω του ου
 ους λυ υ τρου ου ου σαι ρ θε ρα πευ εις νο σου ου ουν
 τας ρ πε νο με νους πλουτιζεις και δι α σω ω ζεις
 πλε ε ε ον τας ε μα α α ται αι αι ο ον δρα
 α α σμον ε πε χεις οι κε ε των ε και ζη μι ι ας φ
 νε ρω σιν ποι εις τοις συ λη θει σι ιν α θλη η τα α α α α

 κησρα τι ω τας παιδευεις της αρ πα γη ης α πε ε

 ε ε χε ε ε ε σθαι ^Δ νη πι οισ χα ρι ζεις συμ πα θω

 ω ω ως τα αι τη η η η μα α α α τα ⁶ θερ μοσεν

 ρι σκηπρο ο στα α α της τοις ε πι τε λου σι σου το ι

 ε ρο ον μνη μο ο ο συ νον ^Δ μεθ ων και η μιν

 α θλη τα ι ε ρω ω τα α τε τοις α νυ μνου σι σου το

 μαρ τυ υ υ υ ρι ι ι ι ον αι τησαι πα ρα Χρι ι στου

 το με ε γα α ε ε ε λε ε ε ε ος ^Δ

^Δ ω ρον θε ου υ περ τα τον α νε ε δει ει ει

 χθη ης μα α αρ τυς θε ο ο ο δω ω ω ρε ⁶

 ο ο τι και αι με τα τε ε ε λους ω ω ως ζων τοις προ

 σρε χου ου σι πα ρε χει ει εις τα α ας αι αι τη η η

ΤΡΙΩΔΙΟΝ

64

σεις ⁶ ο θεν υι ον αρ πα γε εν τα γυ ναι ου πο ο τε δο
 ρυ α α λω ω ω τον εν αλ λο πι ι ι στως ρα α τω
 ε πι στα σα η η χη η η ρα τοι ο ις δα α α κρυ
 σι ^Δ τον να ο ο ο ον σου κα τε ε ε ερε ε ε
 χεν α αυ τος δε ωως συμ πα α θης εφ ιπ πω λευ κω ω
 ε πι θας ταυ της το ον παι αι αι δα ^Δ α ο ρα
 α α α τως πα ρε ε ε στη η η σας ⁶ και με τα
 του το συν του τω ε νερ γων τοις θαυ μα σιν ουκ ε ε ε λι
 πες ^Δ αλλ αι τησαι Χρι στο ο ο ον το ον Θε ε ε ον
 σω θη η ναι τας ψυ υ χα α ας η η η η μων ^Δ
Η ει ει ω ων δω ρε ε ων ^Δ ε πω νυ μ ον σε γε ε ραι
 αι αι ρω τρι ισ μα α α α καρ Θε ο ο ο δω ω ω

ρε του φω τος γα α αρτου θει ει ου α δυ τος φω ς ηρ
 α α να δει ει χθεις κα τελαμ ψα α ας α αθλοι οις σου την
 συμ πα α α σα αν κτι ι ι σιν και πυ ρος ακμαι
 ο τε ε ρος φα α νεις την φλο ο γα α α κα τε ε ε σβее
 ε ε σας και του δο λι ι ου δρα α α α κο ο
 ο ον τος την κα ραν συ νε ε ε τρι ι ι ι ι ι
 ψας δι ο ε εν τοι οις α αθλοις σου Χρι στος ε ε πι κα αμ
 φθεις ε στε φα νω σε την θει ει αν κα α α α ρα α
 α αν σου με γα λο μα αρ τυ υς α θλη η τα ως ε χων
 πα ρρη σι αν προς Θε ον εκ τε νως ι ι ι κε τε ευ ε
 υ πε ρ των ψυ υ χω ω ω ν η η η η μων
Ο ρ γα νω χη η σα με ε νο ος Δόξα. Ἦχος λ Πα.

ο δυ σμε ε νης Δ τω συ να πο στα α α τη η η τυ
 ρα α αν ω χ δι ε πι νοι οι α ας χα α λε ε
 πης Δ τον νη στει α κα θα γνι ζο ο με ε νον λα
 ο ο ο ον ε ευ σε ε ε θη τοις εκ μι α α
 ρω ω ωων θυ υ σι ι ων κε χρα με ε νοις βρω μα α
 σιν Δ ε πει ρα α α α το ο κα τα μι αι αι αι
 νειν αλλ α αυ τος το ε κει νου μη χα νη η μα α δι
 σο φω τε ρχ δι ε ε λυ υ σα α ας ε ε ε πι ι
 νοι οι οι α ο ναρ ε πι ι στας τω το ο τε Αρ χι
 ε ε ρει Δ και το βα θυ της γνω μης α α α να α α κα α
 λυ υ υ πτων Δ και το α το πον του ε γ χει ρη η μα
 το ο ος υ πο ο ο δη η η η λων π και δη σοι χα ρι

στηρι α θυ ο ον τες Δ σω ω τη η ρα ε ε πι γρα
 φο ο ο ο με ε ε ε θα Δ ε τη σι ον α να α
 μνη σιν του γε νο με ε νου ου ποι ου ου ου με ε ε
 νι και το λοι πον ε ξαι του με ε νοι των ε πι νοι
 ων του πο ο νη η ρου α βλα βεις πε ε ρι σω ω
 ω ω ζε ε ε ε σθαι Δ ται αις προς Θε ο ον σου ου ου
 πρε σβει ει ει αις Δ μα αρ τυ υς Θε ο ο ο δωω

Τῷ Σαββάτῳ πρωί. Εἰς τοὺς Αἶνους.

ω ω ρε Δόξα. Ἦχος λ π Πα.

Α γι ω συ νη ης δω ω ρε ε α και πλου
 τος θει ει ει ει α ας ζω ω ω ης Δ πε φα νε ε ρω ω
 σαι τω κο ο σμω ω Θε ο ο ο δω ω ω ρε π Χρι ε
 στο ος γα αρ σου ου ου σο ο φε την μνη η η μη η ην ε

 δο ο ο ξαα α α σεν π εν η συμφωνως οι πι ι στοι

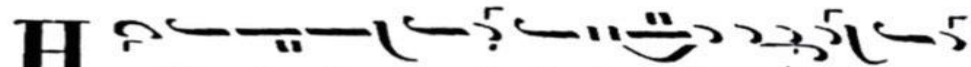

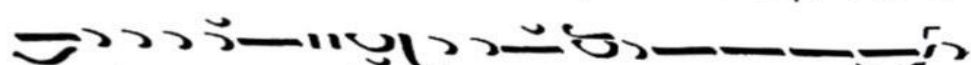
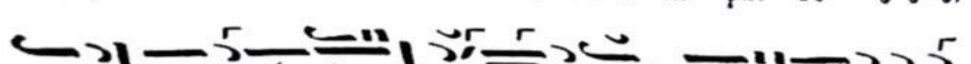
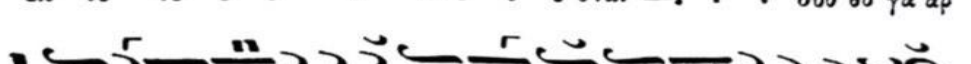

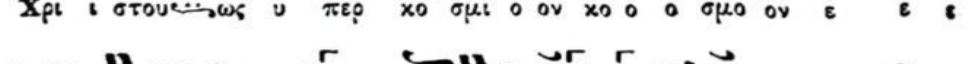
 γε γη θο ο τε ε ες υ υ μνου ου ου μεν τους α γω ω

 να ας των πο ο ο νω ω ων σου

ΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ.

Τῷ Σαββάτῳ ἑσπέρας. Εἰς τὸν Ἑσπερινόν. Δόξα. Ἦχος Δι

Η χα α α ρι ις ε ε πε λα αμ ψε ε τη η

 ης α α α λη θει ει ας τα προ τυ που ου με ε να α

 πα α λαι αι σκι ω ω δω ω ω ως νυν α να φαν δο ο ο ον

 εκ τε τε ε ε ε λε ε ε ε σται ι ι δου ου γα αρ

 η η η Ε ε εκ κλη σι ι α την εν σω μον ει κο να

 Χρι ι στου ως υ περ κο σμι ο ον κο ο ο σμο ον ε ε ε

 ε παμ φι ι ε ε ε εν νυ υ υ υ ται της σκη

8. Βιβλιογραφία

- **Λειτουργικά και Μουσικά Βιβλία**

Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Πηγή: [chrome-](#)

[extension://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://agiafoteinins.gr/wp-content/uploads/2024/01/ΔΙΠΤΥΧΑ-2024.pdf](https://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://agiafoteinins.gr/wp-content/uploads/2024/01/ΔΙΠΤΥΧΑ-2024.pdf) (27/09/2024).

Εσπερινός 22/03/2024 από την Ψηφιακή Διαδικτυακή Βιβλιοθήκη του <https://melodos.com/bibliothiki/> (27/09/2024).

Πηγή: [chrome-](#)

[extension://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://melodos.com/bibliothiki/wp-content/uploads/2018/03/22-03-2024-Εννάτη-Προηγ.-Παρασκευής-Α'-Εβδομάδος-Ηχος-πλ.-δ.pdf](https://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://melodos.com/bibliothiki/wp-content/uploads/2018/03/22-03-2024-Εννάτη-Προηγ.-Παρασκευής-Α'-Εβδομάδος-Ηχος-πλ.-δ.pdf) (27/09/2024).

Μηναίον Μαρτίου. Ελληνικά Λειτουργικά Κείμενα Της Ορθόδοξης

Εκκλησίας. Πηγή: <https://glt.goarch.org/texts/Mar/Mar23.html> (27/09/2024).

Όρθρος 23/03/2024 από την Ψηφιακή Διαδικτυακή Βιβλιοθήκη του <https://melodos.com/bibliothiki/> (27/09/2024).

Πηγή: [chrome-](#)

[extension://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://melodos.com/bibliothiki/wp-content/uploads/2018/03/23-03-20247-Σάββατο-Αγίου-Θεοδώρου-ήχος-Πλ.-δ.pdf](https://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://melodos.com/bibliothiki/wp-content/uploads/2018/03/23-03-20247-Σάββατο-Αγίου-Θεοδώρου-ήχος-Πλ.-δ.pdf) (27/09/2024).

Πελοποννήσιος, Πέτρος. *Δοξαστάριον*, τ. Β'. Κωνσταντινούπολις, 1886, ανατ. Θεσσαλονίκη: Βασ. Ρηγόπουλου [χ.χ.].

Τριώδιον, Σάββατο Α' Εβδομάδος. Ελληνικά Λειτουργικά Κείμενα Της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Πηγή: <https://glt.goarch.org/texts/Tri/t43.html> (27/09/2024).

- **Βιβλία και Άλλα Βοηθήματα**

Αλεξάνδρου, Μαρία. *Μορφολογία V*. Θεσσαλονίκη 2010-2011.

Αλεξάνδρου, Μαρία. *Μορφολογία VI. Δείγμα μεταγραφής και ανάλυσης*. Θεσσαλονίκη 2018-2019.

Αλεξάνδρου, Μαρία. *Παλαιογραφία Βυζαντινής Μουσικής. Μουσικολογικές & Καλλιτεχνικές Αναζητήσεις, α' αναθεωρημένη έκδ.* Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, 2017: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/6487> (03/09/2024).

Λάγγης, Ματθαίος. *Ο Μέγας Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, τ. Β', έκδ. 5η. Αθήνα: Ψυχικής Ωφέλειας Ένεκεν, 1991.

Λέκκος, Ευάγγελος Π. *Άγιοι Θεόδωροι ο Στρατηλάτης και ο Τήρων: Βίος και Παρακλητικός Κανών*. Αθήνα: Σαΐτης, 2007.

Σιμωνοπετρίτης, Μακάριος. *Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας*, τ. ΣΤ'. Αθήνα: Ίνδικτος, 2006.

Butler, Alban. *Butler's Lives of the Saints*, vol. 1, ed. Herbert Thurston and Donald Attwater. Westminster, MD: Christian Classics, 1990.

Delehaye, Hippolyte. *Les Legendes Grecques Des Saints Militaires*. Paris: A Picard, 1909.

Walter, Christopher. *The Warrior Saints in Byzantine Art and Tradition*. New York: Routledge, 2016.

- **Διαδίκτυογραφία**

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Teodor_Stratilat.jpg (30/06/2024).

http://www.elzoni.gr/ast/cov/pontioi_2.png (30/06/2024).

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Свети_Теодор_Стратилат.jpg
(22/09/2024).

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theodore_Stratelates_\(XVI_century_ico_n\)-10.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theodore_Stratelates_(XVI_century_ico_n)-10.jpg) (22/09/2024).

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theodore_Stratelates_\(XVI_century_ico_n\)-12.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Theodore_Stratelates_(XVI_century_ico_n)-12.jpg) (22/09/2024).

https://www.benaki.org/index.php?option=com_collectionitems&view=collectionitem&id=108339&Itemid=162&lang=el (22/09/2024).

https://el.wikipedia.org/wiki/Άγιος_Θεόδωρος_ο_Τήρων (22/09/2024).

<https://www.ebyzantinemuseum.gr/?i=bxm.el.exhibit&id=227> (22/09/2024).

<https://sainttheodore.wordpress.com//2012/02/20/άγιος-θεόδωρος-ο-τήρων/>
(22/09/2024).

<https://michaelhdj.wordpress.com//2012/02/01/οι-άγιοι-θεόδωροι-στρατηλάτης-τήρων/> (22/09/2024).

https://el.wikipedia.org/wiki/Πέτρος_ο_Πελοποννήσιος (03/09/2024).

<https://el.wikipedia.org/wiki/Λικίνιος> (22/09/2024).

https://el.wikipedia.org/wiki/Διάταγμα_των_Μεδιολάνων (22/09/2024).